

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 15. II aastakäik

TEATAJA

1. augustil 1927

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:

Aastas	Emk. 250.—
Poolaastas	„ 150.—
Välismaale	„ 500.—
Poolaastas	„ 300.—

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35
Toimetaja kõnetunnid: igal esmaspäeval,
kesknädalal ja reedel kella 2—3 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 lhk. .	Emk. 4000.—
1/2 „ .	„ 2200.—
1/4 „ .	„ 1200.—
Kaanekülgedel—kokkuleppel	

SISU: Kesk- ja väiketööstus võivad loota krediteerimist peale ümberkorraldamist uutel alustel (ratsionaliseerimise teel). Kütteainete küsimus tööstuses. Eesti väliskaubandus 1927. a. viiel esimesel kuul. Euroopa linaturu seisukord. Kaitsetollid Poolas. Linaseemneõli turu seisukord Ameerika Ühisriikides. Tarvitajateühisuste maksutamise küsimus Norras. VI näitus-mess töötab kujuneda tänavuseks äri- ja majanduselu suurpäevaks. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Ettevõtete tegevusest. Tolliteateid. Kaubahinnad. Börsikursid.

Tallinna rahvusvaheline näitus-mess.

13.—22. aug. s. a.

Avatakse 13. aug. kell 2 p. l.

23 laiaulatuslikku osakonda.

Suurem Eesti ja Balti n.-mess.

Ainukene täielik ja parem sisseostu, tellimiste ja kaupadega tutvustamise koht! Ükski elujõuline kaupmees, tööstur, põllumees ei puudu näitus-messilt.

Büroo alates 27. juulist kuni messi lõpuni

Nunne tän. 20, tel. 23-64.

Kesk- ja väiketööstus võivad loota krediteerimist peale ümberkorraldamist uutal alustel (ratsionaliseerimise teel).

I.

Rahvamajanduslikult ülitähtis küsimus, mida käsitlesime omas eelmises artiklis (ratsionalisatsiooniküsimusest), nõuab, eeskätt, täpset määrangut, ja teiseks, osutusi üksikasjule, mis avaldunud küsimuse lahendamisel kuskil tegelikuses.

Iga eramajanduslik ettevõtte, kui väike see ka iganes poleks, võtab omale praegusajal eluküsimusena lahendada selle küsimuse. Välismaailmas nõuab seda hindade taktika ja ettevõtete vastastikune halastamatu võistlus.

Meie juures on praegu selle küsimuse lahendamise hädatarvilik igas ettevõttes, ühenduses krediteerimisküsimusega. Meie tööstuse seisukorras on seni paljupil põhjusil tekkinud niipalju selgusetusi, et on hääbunud head suhted kapitali ja selle peaesindajate — pankade ning paljude ettevõtjate vahel.

Alles hiljuti teostus meie silme ees pankade vabanemise protsess poliitikast ja viimase asendamise ettevõtete finantseerimises puhtmajandusliku alusega. Ja kuigi ses mõttes on rahanduses valitsema pääsnud selgus, püsib pankade ja väike- ning kesktööstuslike ettevõtete vahekorras endiselt selgusetus.

Olud ise juhivad asjast huvitatud rühmad puhtmehaaniliselt nii kaugele, et leida lahendust sellele küsimusele. Ja meie arvates on võimalik vaid üks lahendus: edasitegutsemiseks ja vääriliseks olemasoluks vajavad väike- ja kesktööstus ainelist toetust, millest üks osa peab peamiselt kaasa aitama ettevõtete ümberkorraldamiseks uutal, ratsionalisatsiooni alusel.

Uus-saavutuseks tervenevas rahvuslikus organismiss on vaid uusil alusel ümberkorraldunud ettevõtte. See tähendab, — selline ettevõtte on tarvilik, tööd jätkub talle küllaldaselt, tegutsema saab see ettevõtte kasuga; olenedes kohalike oludega tingitud saavutusist, võib selline ettevõtte pakkuda saadusi minimaalsete hindadega; ta saadused saavad omadusilt täpselt vastama kohaliku turu mõõdukale nõudmisile. Kõige loeteldu täitmiseks esineb ettevõtte regulaarse krediteerimise nõudega. Pangad, mis lähemal ajal saavad oma käsutusse tööstuse krediteerimiseks määratud kapitalid, peavad hakkama eelpoolmainitud ümberkorraldunud ettevõtete kaastöölisiks. Krediteerimise sihiks on ettevõtete majandusliku hüvingu tõstmine ja saaduste hinna alandamine samaaegse ettevõtte tulutoovuse suurendamisega.

Seni puudub nimelt kõnesolev selgus pankade ja peamiselt väike- ning kesktööstuse vahekorras. Selle loomine on aga möödapääsmatult tarvilik.

Käesoleva kirjutuse ülesandeks on ära märkida mõned tööstusliku tegevuse alad, kuhu peaks ettevõtjate, pankade ja lõpuks ning peamiselt kogu rahvusliku majanduse huvides tingimata muretsetama selgust.

II.

Üles seades niisugusel kujul selle tähtsa probleemi, asume üksikasjade vaatlemisele.

Eeskätt peaks meid huvitama küsimus, mis teevad tööstuslikud töölisel. Neid on üle 29.000 inimese, kes annavad igapäev 232.000 n. n. inimitundi tööd. Tööstuse statistikas äralähendatud keskmise tunnitasu — pisut üle 25 marga — juures teeb igapäevane puhtas rahas väljamaksetav summa välja 5.800.000 mk. Ühe sõnaga, 25% kogu riigi eelarvest käib vastuvaidlematult sularahana läbi tööstustööliste rakus kätest.

Umbes samasugune vahekord on püsinud kogu viimaseil aastail. Selles on kerge veenduda, lehitsedes meie Statistika keskbüroo igakuulisi väljaandeid. Tahame seda asjaolu alla kriipsutada seepärast, et see ala ei olene kriisimõjust. Järelikult võib tööstusliku töö koguhulka vaadelda ülikaaluva tegurina rahvuslikus majanduses. See on baasiks, millel tekivad ja tugenevad teatavad majandusliku iseloomu väärtused.

Pisut väiksemal määral (väiksema arvu töötu), kuid samuti ülitähtsaks teguriks tuleb pidada põllumajanduslike töölise tööd. Kui juure arvata see meie arvule, siis näeksime — ümber arvates arvud meile arusaadavasse, näiteks, rahaüksusisse — toda salajast ja pühalikku laboratooriumi, kus luuakse meie kõigi jaoks meile kõigile tarvilikud materjaalse elu elemendid. Selle aparadi seismapanek tähendaks füüsilist surma. Funktsioneerimine on meile elutuudaks.

Praegusaegne teadus määrab kindlaks, et selle tohutu töölaboratooriumi funktsioneerimiseviiside täiendamine võimaldab saavutada palju suuremat puhtakasu hulka, kui harilikul olukorras. Teadus määrab ka kindlaks, et funktsioneerimiseviiside täiendamine langeb vääramatult ühte iga üksiku töölise töö kergemisega.

Ülesanne seisab lõppeks selles, et üles leida ja kõrvaldada töö juures tekkivad asjatud

kaotused. Selles ongi üks ratsionalisatsiooni eesmärk.

III.

Käesoleva kirjutise autoril on kõnelusi olnud meie Stalistika keskbüroo tegelastega, ja seetõttu tunneb ta ülihästi üht meie majanduslikule elule väga iseloomustavat joonekest. Ja see seisab nimelt selles, kui vähe, kui erakordselt vähe intelligentjõude leidub meie rohkearvuliste tööstusettevõtete juhtimise tüüril.

Kui meil kokku võetakse ülikoolis õppivate üliõpilaste ja ülikooli lõpetajate arvused ja arvu-tatakse nende ja elanikkude üldarvu suhtarvused, siis haarab inimesi rahutus ja segadusetunne. Tekib küsimus, kuhu peavad küll minema kõik need haritud inimesed.

Ent kui keskbüroosse kokku voolavad kõigist riigi osadest teated, mida ettevõtted kohustatud andma iga aasta oma tegevuse kohta, siis alles selgub, millist piiratud arusaamise puudust avaldavad ettevõtete juhtijad ja omanikud kõige harilikumate ja kõige lihtsamate asjade puhul.

Keskbüroo küsimustik pole kaugeltki täielik ega kõigi üksikasjuni ulatuv selleks, et vastused võimaldaksid koostada teatava majandusharu kohta õige ja täieliku pildi. Sellise etteheite võime täie õigusega teha meie autoriteetsele asutusele. Ent lähemal tutvunemisel veendume hõlpsasti, et keskbüroo on talitanud määratu taktiliselt, koostades küsimustiku nii ja mitte teisiti.

Asi on nimelt korraldatud nii, et esitatakse esimeses järjekorras vaid niisugused küsimused, millelel nende lihtsuse tõttu võimatu mitte vastata. Ei esitata küsimusi, millelele vastamine nõuaks arvutusi või mõnesuguseid arvulisi kombinatsioone, kuigi selle tagajärjeks on paratamatult arvustikulise pildi puudulikkus.

Näiteks, küsitakse, millist toormaterjali, kui suurel hulgal ja millise summa eest tarvitab ettevõtte ära. Millise küttematerjaliga kütab oma katlaid ja milliste masinatega töötab. Ei küsitagi sugugi, kui mitu inimtundi töötab ettevõtte, millist osa neist inimtundest võib vaadelda produktiivselt ja millist — kuigi paratamatult — eba-produktiivselt kasutatuna.

Lugeja on arvamiselt, et neile otsekoheseile ja lihtsaile küsimusile on kerge vastata. Aga sugugi mitte! Mõned suurtööstused ja kümme-paar-kümmend vähemat ettevõtet vastavad lihtsalt ja arusaadavalt, mis küsitud.

Kuid rõhuv enamus ankeetlehti ei sisalda kaugeltki kõiki neidki lihtsaid teateid ja paljusid ei sisaldu peaaegu midagi, — ainult vaid allkiri ja näit. loetelu: lokomobiil ja saeraam.

Rahvakeha üks elulisemaid arteeriaid — majandusala — pole põrmugi küllastatud ei hari-

dusest ega intelligentjõududest. Võib ütelda enamgi, — seal pole märgatagi ülikooli mõju, kuigi üliõpilaste arv ulatub üle 500 ja elanikkude üldarv — 1,1 miljonini.

See on ülikurb nähe. Selliste vaatluste kaudu selgub meile täieliselt meie väike- ja kesktööstuse ilme. Enamikus ei juhi väike- ja kesktööstust niisugused tegelased, kes hõlpsasti vastu võtaksid ratsionalisatsiooni-ideed ja viiksid need kergesti tegelikkusse ellu.

Vaja veel palju jõupingutusi — eeskätt nende poolt, kellelele uute majandusviiside tohtu kasulikkus on käegakatsutatavalt selge — et muutuksid kõigile meie majandusmeestele kättesaadavaiks need tähtsad ja ülitähtsavad ettevõtete tulutoovuse suurendusviisid.

IV.

Tööstuslik ja kaubanduslik tegevus ei tunnusta omis väliseis avaldusvormes konservatismi. Kui tootja ei jälgi hoolega, millised uuen-dused tarvitusele võetakse näiteks kübarate, veskiseadiste raudosade, veskikivide, paberossi-karpide, jne. valmistamisviises, siis kaotab ta aegamisi, ent järjekindlalt tarvitajaskonna. Siin näide. Seni on juba 5 aasta kestusel keskmist suurust veskivõllide hind püsinud peaaegu kõigis metallitehastes 5000—5100 margani tükk, kaalu juures umbes 3 puuda. Käesoleval suvel on turule ilmunud üks ettevõtte, mis pakub samu tooteid hinnaga pisut üle 3000 marga tükk. See oli võimalik, sest see hind ligineb transmissioonivõllide hinnale. — Järeldus on selge: ajast mahajäänud konservatiivsed ettevõtted peavad ka alandama hindu ja ühtlasi muutma valmistusviise.

Järelikult, ettevõtetele oleks kasulikumaks rahutu otsimisvaim, mis aitaks leida ja kõrvaldada kaotuste põhjused ettevõtteis.

Peab küsima, kas on olemas üldised viisid kaotuste selgitamiseks ja põhjuste leidmiseks? Kas on olemas teadusharu, mis õpetaks õiget majandamist?

Sellised sakramentaalsed tõesed on olemas. Need on alguse saanud Adam Smithilt, kuulsalt inglise õpetlaselt, kes nägi väärtuste kogumise viisi tol ajal (1775. a.), leitud tööjaotuse põhimõttes. 1903. aastal andis kuulus Ameerika insener Taylor välja raamatu „Shop management“ — „ettevõtete juhtimise teaduslikud alused“. Tema tõi esile reegli, et iga töötoiming peab lülitama erioperatsioonesse ja uurimisele võtma, et siis edaspidise jaoks kord lõpulikult kindlaks määrata, palju aega nõuab see toiming parimal juhul. Paljud ettevõtted Ameerikas töötasid juba enne maailmasõda hea tagajärjega, kasutades Taylori süsteemi.

Kui ära nähti, milliseid väärtusi oli hävitanud söda, siis hakati Taylori süsteemi kasutama mitte ainult üksikute ettevõtete, vaid tervete tööstusharude huvides. Tekkisid selles suunas suured liikumised kõigis tsiviliseeritud riiges, küll mitmekesiste nimede all, kuid omalt olemiselt sarnastena. Saksamaal räägitakse „Rationalisierung’ist“, Ameerikas — „scientific management’ist“, SSSR-is (Nõukogude Venemaal) — „HOT’ist“ (nautshnaja organisatsija truda). Nende ridade kirjutaja arvates on meie juures sama vool, käesoleva kirjutise I. peatükis väljendatud motiivil, alles tekkimiseelses seisukorras ega ole saanud sel põhjusel veel einimetust.

Ettevõttel on olemasoluks mõtet, kui teostatavad on järgmised tingimused. Esiteks, kasvatuslik moment, — kui ettevõtte isikkond või personal ei osutu mitte ebapäsiivaks ja edasi-tagasi valguvaks elemendiks, vaid et sellest võib kasvatada osavaid ja kogunud tööjõude. — See on peatingimuseks.

Teiseks momendiks on töötamistingimused: võimalus töötada heade tööriistadega tervise-nõuetekohases ruumis jne. Saeveskeis näiteks peab olema hea peamasinate valik ja nende paigutus vastavalt nende tootmistevõtmisele nii, et töölistel kuluks miinimum jõupingutusi palkide ja laudade tassimiseks jne. — Kolmandaks, töö

ettevalmistamine nii, et töötulemuseks oleks katkematu valmistusvool. Sellega ühenduses sobivalt asetatud ladu, nii et valmissaadused voolaksid sinna kokku erilise jõukulutuseta ja üleliigse vaevala. Edasi, kaupade paigutamine nii, et kuluks minimaalselt aega nende laost väljavõtmiseks ärasaatmisel. — Neljas moment nõuab maksimaalselt võimalikku, täpseimat tööjaotust. Ja vaid niisugusel puhul võib esitada töölistele suurema tööviljakuse nõudmisi. — Ja alles selle järel, kui kõik eelmised tingimused täidetud, kerib üles kõige tähtsam küsimus — kindlaks määrata seks või teiseks operatsiooniks kuluv aeg. Selle viienda momendi võiksime nimetada tükitöö määrade kindlaksmääramiseks.

Kõik autoriteedid jõuavad ühisele järeldusele, et võimatu on viienda momendi teostamine senikaua kui ellu viimata on esimesed neli. Ja ebahõlmumised otstarbekohase tükitöö maksmapanemisel on tingitud asjaolust, et polnud täidetud ettevõtete juhtimise põhinõuded.

Ülitähtsaks osutub küsimus, kuidas teostati tegelikult praktilises elus see — esimesel pilgul lihtne — tööskeem. Ja edasi on tähtsaimgi küsimus, kuidas oleks võimalik alata nende, kõigjal tunnustatud põhimõtete teostamist praegu meie kesk- ja väiketööstuses. Ins. J. P.

Kütteinete küsimus tööstuses.

Selge, et tööstusliku tegevuse lõpuliikku, seejuures ka edulist lahendust saadab lahutamatuult muude tähtsamate hulgas just kütteinete kui jõumasinate (muidugi peale veejõu) käimapanija küsimus.

Maadel, kus selleks olemas suured eeldused rikkalikkude loodusliku kütteinete tagavarade, eriti veel kivisöe näol, on sellise tegevuse eduline areng vähemalt oma kütteinete alusegi poolest kindlustatud.

Meie oludes aga, kus olemasolev looduslike kütteinete tagavara piirdub vaid puude (metsa), turba, ning viimati kasutamist leidnud — põlevkiviga, on kahanevate puu- (metsa-) tagavarade ning sootuks puudevate kivisöelademetega juures tööstusliku kütteinete küsimus seda tähtsama iseloomuga. Iseseisvuse ajast peale, kus oli õieti võimatu mitte käepäraseks osutunud põlevkivi, turba, kivisöe j. t. tarvitamine, osutus veel hilisteni aegadeni tööstusliku kütteinete lahendajana just looduselt endalt käepäraseks antud ning ka kättesaadavuse poolest soodsam, seejuures ka veel kütteväärisuse poolest kütteinetest tähtsam — puu.

Ent siin just tehtigi sellise väärtusliku küt-

teinete tarvitamisega vigu, mille tähtsused selguvad nüüd, sest sellise väärtusliku kütteinete tarvitamisega kalduti eneseleegi tähelepanematult liiale, mille tõttu ollakse nüüd sunnitud otsima seisukorrast väljapääsuteed.

Seda näitab aeg, kuna juba praeguse tööstusliku tegevuse juures vajalike 150—160 tuhande kuubiksülla puudele vastava kütteinete hulga juures, millest tarvitatakse praegusaajal veelgi 20—25% puid, peame juba õige lähedas tulevikus arvestama olukorraga, kus kergib ka sellise kütteinete (puu) tarvitamisel tööstusliku kütteinena suuri ning otse ülepääsmatuid raskusi, sest mida kaugemale areneb puu kui kallihinnalise loodusliku kütteinete tarvitamine, mida suuremaks paisub kütteinete tarvidus tööstuses, ja mida tundavamalt vähenevad rohke (iseegi ülemäärase) kasutamise ning väljaveo tõttu olemasolevad metsatagavarad, seda tõsisemalt kergib meil iga aastaga päevakorra jaoks vajadus ikka enam ja enam hoiduda puude kui väärtuslikuma ning tähtsamalt veel — nende kui õige piiratud tagavaradena esineva kütteinete tarvitamisest, eriti veel tööstusliku kütteinena.

Selline tarvidus on päevakorra jaoks tõusnud

mitte ainult üksi meil vaid ka teisel, viimati isegi Soomes, kus ollakse suuresti mures eba-loomulikult suureks paisunud metsa väljaveost ning üldse kasutamisest tingitud metsade jõudsa kahanemise pärast. Olemasolevate metsade kahanemise hädaohtu hinnatakse praegusajal isegi ka suurtes metsa sisseveomaades, näiteks Inglismaal, tehes jõupingutusi metsa kasvatamiseks kohal.

Kõik see näitab, millised tõsised järeldused on metsa (puude) ülemäärasel, pealegi veel tööstusliku kütteenaina tarvitamisel, selgitades seejuures vaid seda, millise tähtsusega on siis sellise kütteenaine hoid.

Meil aga ei või vähemalt 1925. aastani jutugi olla kõigest seesinasest heast, vaid täpselt selle ajani püsis isegi tähtsaimana tööstusliku kütteenaina puu. Seega täielik vastandlikkus sellele, mida nimetatakse metsa, puu hoiuks.

Pealegi puuduvad meil erilised eeldused üli-võimsa metsa kasvuks lähematel aegadel, kuna sunnitud olles loobuma puukütte tarvidusest, jääb meil üle kohalikest kütteenainetest — põlevkivi ja turvas. Vedelad kütteenained ja kivisüsi puudub meil, teadagi, kohal, kuna suure tarviduse ning seetõttu ka sisseveo juures osutub selliste kütteenainete sissevedu väljast just välisvaluuta tagavarade võrratuma kahanemise poolest endast õige raskepäraseks.

Tõsi, kivisöeta pole meil läbi saadud ei enne sõda, ei saada seda ka nüüd, sest nii siis kui ka praegu kasutatakse seda harilikku tööstusliku kütteenainet sel või teisel määral just erandita kõigis tööstusharudes.

Eelsõjaaegsel ajal, mil valitsesid, teadagi, senistest sootu erinevad olukorrad, aitas kohalike kütetarvidusi rahuldada just kivisüsi.

Selline sissevedu moodustas tol ajal isegi Tallinna sadama kaubandusliku läbikäigu tähtsaima osa, päisudes kohati, iseäranis just eelsõjaaegsetel aastatel — 1912. ja 1913. a. isegi nii suureks, et ähvardas (eriti 1913. a.) takistada juba muude kaupade liikumist¹⁾.

Isegi 1910. aastal ulatus Tallinna sadama kaudu kohalikkude tarvete rahuldamiseks sisseveetud kivisöe hulk oma 9,5 milj. puuda peale. 1911. a. ulatub see vaid 13,6 milj. puudani, päisudes 1912. a. juba 16,0 milj. pd. peale, ning 1913. a. isegi 25,7 milj. puuda peale, mis vastavalt 55,3—57,1—63,2—69,4 protsenti tolleaegsest Tallinna sadama aastasest üldsisseveost, ja isegi vastavalt 3,7—4,9—5,2 ja 5,6 prots. tolleaegsest Venemaa üldisest kivisöe sisseveost!

Sisse veetud kivisöest leidis sel ajal suur osa

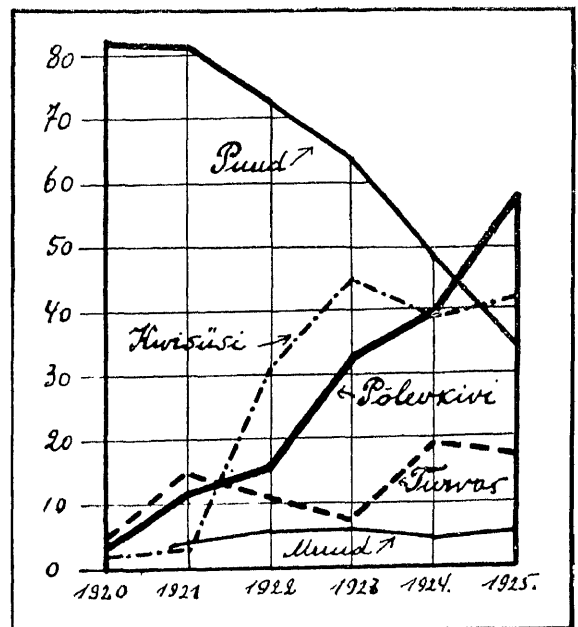
oma tarvituse, muidugi, raudteel ning sõjalaevadel, kuid sama tähtis osa kulus loomulikult ka kohalikkude tööstuste kütteks, millistest tööstustest esinevad tähtsamate tarvitajatena ka praegusaegsed tähtsamad suurtööstused — paberi-, tekstiil-, tsemenditööstus j. m. ning metallitööstused, — laeva-vaguniehitused, millised on nüüdisajal jäänud vaid tahaplaanile.

Iseseisvaks saamisega tekkinud muutuis kütteenainete tarvitamisel astuvad endiste kivisöe ning puude kui tähtsamate asemele esimestel aastatel, nagu tähendatud, puu, praegusajal aga juba neli: põlevkivi, turvas, millised ei leidnud varematal, eelsõjaaegsetel aastatel kasutust, ning jällegi samad kivisüsi ja puu, nagu see selgub ka alljärgnevast.

Ülejäänud, s. o. kändude ja vedelate kütteenainete tarvidus on seevastu, võrreldes teiste tähtsamatega, õige väikene.

Kütteenainete tarvidus tööstuses.

(Tuhandis puude kuupsüldades.¹⁾)

Sellist tööstuslikku tarvidust kui see on meil, ei või kuidagi pidada loomulikuks, ja seda just puude kui rahvamajanduslikult võrratuma tähtsusega vara sellise kasutamise, õieti hävitamise pärast.

Seejuures on tööstusliku kütteenaina 1920. kuni 1925. a. jooksul ära tarvitatud 705,2 tuh. kuubiksülla puudele võrdse kütteenainete juures hävitatud ümmarguselt 400 tuhat kbs. (täpselt

¹⁾ V. Tallinna börsikomitee sellekohane protest-märgukiri (telegramm) tolleaegsele kaubandus-tööstusministrile 10. jaanuarist 1913. a. raudteede jaoks sisseveetava kivisöe üle.

¹⁾ 1 kuupsüld puud = 1 kps. turvast, 1,65 kps. kände 100 pd. kivisütt, 230 pd. põlevkivi, 60 pd. vedelaid kütteenaineid. V. „Eesti Statistika“ nr. 87 (6) — juuni 1927 a.

383,7 tuh. kbs.), s. o. 54,4% puud, seega oma 785,5 tuh. standarti (á 165 kuubikjalga) metsa, mis on metsahoiu mõttes täiesti liig ning seega juba ka rahvamajanduslikult kahjulik.

Ent see ei ole kaugeltki veel mitte kõik, vaid ainult puude kasutus tööstusliku kütteinena.

Arvame siia juure veel omaaegse suurima puude tarvitaja — raudtee — (praegusajal tarvitatakse seal, teadagi, põlevkivi) poolt aastate jooksul hävitatud puude riidad, siis selgub täielikult, millise ülekohtu osaliseks on juba sel alal saanud mets.

Enesestki mõista, et puude tarvitamine tööstusliku kütteinena põhjustus just omaaegsetest olukordadest, kus puudus turvas, põlevkivi, millise kütte peale üleminekuks puudus pealegi veel vajaline ettevalmistus, kuna kivisöe sissevedu väljast nõudis määratumat kulu.

Ent nüüd, kus on loodud kõik võimalused põlevkivi- ning turbaküttele üleminekuks, tuleb teha sellisele metsa (puude) hävitamisele lõpp.

Tegelik elu ise on näidanud juba suuri kalduvusi sinna poole, langetades puude tarvitamise osa tähtsust tööstusliku kütteinena 1920. a. — 1925. aastani 87,9 — 71,4 — 53,9 — 41,2 ja 32,3 protsendilt (1924. a.) vaid 22,4 protsendini (1925. a.) kõigest tööstuslikust kütetarvidusest (puude peale ümberarvatult). Ent seegi peale vaatamata on selline puude kasutamise tööstuslikuks kütetarviduses ikkagi küllaldaselt isegi liialt suur, teiste, eriti aga põlevkivi ning turba, tarvitamine seevastu vähene, eriti viimasel. Seepeale vaatamata, et ehk küll põlevkivi osutub praegusel ajal meie tööstusliku kütetarviduse tähtsaima rahuldajana (1925. a. 36,2% tööstuslikust küttest — puude peale ümber arvatult), osutub sellise kui ka turbaküttele tarvis (1925. a. 11,5% ja 1924. a. 13,0% kütteinetest) ikkagi sarnaseks, mille suurenemiseks on veel laialdasi võimalusi. Loomulikult ei või seega veel hakata nõudma muude kütteinete tarvitamise täielikult kaotamist, küll aga sellise tarvitamise surumist vaid minimaalsetesse piiridesse.

Meie 150—160 tuh. kuubiksülla puudele vastava aastase kütetarviduse juures näitavad tähtsamate kütteinete (puu, põlevkivi, turvas, kivisüsi) ning „muude“ (kännud, vedelad kütteinad) vahekorrad aastate jooksul enam-vähem kindlad vahekorrad omandanud olevat, suhtudes isekeskis kui 97:3 ehk isegi 96:4 (esimeste osatähtsus kõigub meie tööstusl. kütetarvitus 96—97% vahel).

Seejuures on „muude“ kütteinete komponentide osatähtsus aast-aastalt pea täitsa ühtlane (kännud keskmiselt 1,3% ja vedelad jne.

kütteinad 1,7%), tähtsamate kütteinete grupi komponentide osatähtsus aga väga muutlik.

Kütteinete tarvitus tööstuses.

(% -des üldisest, puude peale ümberarvatud aastatarvitusest).

	1925	1924	1923	1922	1920
Puud	22,4	32,3	41,2	53,9	87,9
Turvas	11,5	13,0	5,2	8,0	4,6
Kivisüsi	26,6	25,8	29,3	22,9	2,3
Põlevkivi	36,2	25,9	20,9	11,5	3,3
Kännud	1,8	1,2	1,0	1,5	0,5
Üldis. (1000 kps.)	158,4	150,8	154,4	34,4	93,4
%	100	100	100	100	100

Kahtlemata tuleb kõigepealt vähendada meie tööstuslikus küttes just puude tarvitust, minnes üle kas põlevkivi, turba või isegi kivisöe tarvitamisele (loomulikult, võimaluste kohaselt).

Kuid ka kivisöe tarvitamine osutub meil, arvan, siiski vast ülemääraseks. Igatahes võimalub siin just põlevkivi arvel õige tunduv reduktsioon.

Teadagi on meie kivisöekütte suurimateks tarvitajateks paberivabrikud (paberitööstus).

Kivisöe tähtsamad tarvitajad
1925. aastal.
(1000 puudades).

Üldiselt	4.211,7
Sellest	
1) paberitööstus	3.053,9
a) paberivabr.	3.042,1
2) toidu- ja majaseainetööstus	333,3
a) jahu- ja leivatööstus	181,7
3) elektri- ja gaasijaamad	213,1
a) gaasijaamad	193,2
4) metallitööstus	183,1
a) masinaehitus ja metallitööstus	88,9
b) laevatehased	50,2

Seega sünnitab nende tähtsamate tööstusharude kivisöe aastatarvis üldtarvitus 3.783,4 tuh. puuda, s.o. ümmarguselt 90%, sellest ainult paberivabrikute arvele 3.042,1 puuda, s. o. ümmarguselt 72%! Seejuures on põlevkivi tarvitamine paberitööstuses täiesti võimalik ja vastavate sisseseadete juures täiesti soodus. Seda näitab tegelik elu, sest suureneva kütetarviduse juures (1924. a. 35,6 tuh. kbs. ja 1925. a. 42,1 tuh. kbs. puudele vastav kütteinete hulk) on aastate jooksul põlevkivi ikka enam ja enam suutnud leida suurenevat kasutamist, tõrjudes välja puu.

Küttetarvitus paberitööstuses.

	Puud	Kivisüsi (1000 puud.)	Põlevkivi (1000 puud.)
1925	2091 kps.	3.053,9	1 943,2
1924	5534 „	2.601,9	680,4
1923	6451 „	2 770,7	—

Põlevkivi tarvituse selline areng näitab kujukalt, et paberitööstuses võib vägagi hästi kivisöe asemel rakendust leida põlevkivi, rääkimata juba puust.

Järgnevaiks tööstusharudeks, kus oleks samuti täielikult läbi viidav üleminek puu- ja isegi kivisöeküttelt põlevkivi-, ka turbaküttele, tuleks mainida 1) tekstiiltööstust, mis tarvitas 1925. a. 13,6% tööstuses äratarvitatud kütteenest (puude peale ümberarvatult 21.474 kbs puud), seejuures 10.456 kbs. puud, 68.701 pd. kivisütt, 2) kivide ja muldade ümbertöötamise tööstustes (vastavalt 7.506 kbs. puud ja 85.084 pd. kivisütt), eriti aga telliskivi- ja savitööstuses (2.747 kbs. puud ja 59.964 pd. kivisütt), ja 3) toidu- ja maitseainete ümbertöötamise tööstustes, milline kulutas 1925. a. 4.133 kbs. puud ning 333.323 puuda kivisütt.

Puude suurema tarvitajana esineb siin õlletööstus (1.081 kbs.), mis tarvitas peale selle veel 93.815 pd. kivisütt, kuna põlevkivi tarvitus küünib vaid 28.876 puudani! Turba tarvitamisel arvet ei olnud. Samuti võiks heade tagajärgedega kohalikke kütteenest (turvast) hakata kasutama meie jahu- ja leivatööstus, mis neelab aastas selle asemel nüüd vaid 181.680 puuda kivisütt ja, tõsi, vähe (699 kbs.) puud. Need oleksid aga kõik meie tähtsamad kütteenest tarvitajad tööstused. Eriliste puude ja kivisöe tarvitajate-na paistavad välja tekstiiltööstuses kalevivabrikud, tarvitades 1925. a. 4.947 kbs. puud ning 12.086 puuda kivisütt, kuna siin leiab aset elektri- jaamadele suuruse poolest järgnev turba tarvitamine (3.911 kbs.), milline võiks puude arvel isegi kahekordne olla. Ent kahjuks osutub siin näh-

tavasti sootu võimatuks põlevkivi tarvitus, milline on viimase ajani olnud täitsa soigus.

Kahtlemata tuleb juba peatselt leida võimalusi rakendada kasutamisele kohalikest kütteenest põlevkivi, millise tarvitus, nagu näha, areneb edu tähe all, ning turvas, millele on seni vähe pühendatud tähelepanu, mis seletatav vast sellise tööstusharu enda kiratseva olukorraga, vahel aga isegi huvipuudusega viimase poolt (!).

Et aga meie tööstuslik küttetarvitus on jõudnud enam-vähem kindlate piirideni, milledest võimaldub tal vaevaltki peamine ülepääs (nagu see selgub alltoodust: küttetarvitus kasv jääb kaugele maha toodangu väärtuse kasvust),

	Küttetarvitus tööstuses (puude kuups)	o/o	Suurtööstuse netto-tood (dollareis)	o/o
1925	158.394	118	11.413.700	144
1924	150.815	112	9.800.480	123
1923	154.350	115	9.711 540	122
1922	134.416	100	7.934.300	100

siis kuluks meie tööstuliku mehhanismi liikvustamiseks vajaliku 160 tuhande kuubiksülla puudele võrdse soojuseffekti saamiseks aastas ümmarguselt 36,8 milj. puuda põlevkivi ehk 160 tuh. kbs. turvast.

Tegelik põlevkivi kasutus võiks ilma eriliste raskusteta tõusta meie tööstuslikus küttetarvitus 50 kuni 60%-ni, nii, et olemasolevatest 5 miljardi tonniliistest põlevkivi tagavaradest jatkaks küllaldaselt aastakümneteks ja -sadadeks, mille jooksul võiks kosuda jällegi meie loodusvara — mets.

Selles mõttes leiavad täielikku, järeletegemist väärivat eeskuju kohaliku põlevkivi ja turbakütte tarvitajad — esimestest tsemenditööstus, osaliselt ka paberivabrikud ning puuvilla- vabrikud, teistest aga elektri- ja gaasijaamad ning osaliselt tekstiiltööstuses kalevivabrikud.

V. T.

Eesti väliskaubandus 1927. a. viiel esimesel kuul.

Kaaluliselt 2.977 tuh. kl. aktiivne, väärtuse järele 266,72 milj. margaga passiivne.

Hindade seisukord meie väliskaubandusele ebasoodus.

Püsivalt ja järjekindlalt edule tüüriva töö ja korralduste läbi jõudis Eesti võrdlemisi ruttu üle sõja-aastatest tingitud majanduslistest raskustest ja suutis kõrvaldada tõkked, mis igal noorel riigil tema esimestel eksisteerimisaastatel ära võita tuleb.

Aktiivne väliskaubandus 1925. ja 1926. aastatel lubas kinnitada, et Eesti majandusliselt stabiilsele seisukorrale on välja jõudnud. Tule tume meele, et 1925. aastal oli Eesti sissevedu 366.140 tonni, 9.655 miljoni marga väärtuses ja väljavedu 374.936 tonni, 9.665 miljoni marga

väärtuses, seega väljaveo ülekaal 8.796 tonni ja väärtuse järele 10 miljonit marka. 1926. aastal oli Eesti sissevedu 393.004 tonni 9.557 milj. mk. väärtuses, väljavedu 438.250 tonni 9.638 milj. marga väärtuses, seega väljaveo ülekaal 45.246 tonni — väärtuse järele aga 81 miljonit marka. Nendest arvudest paistab ilmekalt silma, et eriti aktiivseks on kujunenud meie väliskaubandus 1926. aastal, mis seda tähtsam, et see aktiviteet on saavutatud Eesti väliskaubandusele ebasoodsa hindade seisukorra juures. Samal ajal kui 1926. a. väljavedu 1925. a. väljaveo kaaluliselt 63.314 tonniga ületas, jäi see väärtuselt viimasest 27 miljoni marga võrra taha.

Liha, või ja kanamunade eest üksi oleksime 1926. aastal 1925. a. hindade juures pool miljardit marka rohkem saanud. Küll tuli meil ka sisseveetud saaduste eest vähem välja anda, kuid väliskaubanduse bilansi peale ei avaldanud see kaugeltki nii suurt mõju, kui meilt väljaveetavate tähtsamate saaduste hindade langus.

Nende asjaolude äramärkimine, enne kui käesoleva aasta viie esimese kuu väliskaubanduse vaatlemisele asuda, on tarvilik selleks, et eriliselt alla kriipsutada väliskaubanduse aktiivse bilansi saavutamist ebasoodsa hindade konjunktuuri juures 1926. aastal, mis teataval määral järeldada

lubas, et hindade seisukord järgnevatel aastatel meie väliskaubandusele enam halvemaks ei muutu ja tulevikus seega tasakaalus väliskaubanduse saavutamist loota võime.

Tõeliselt on aga see meie väliskaubandusele ebasoodus hindade seisukord, mis juba 1926. a. esimesel poolel algas, 1927. a. esimestel kuudel meie kahjuks veelgi halvenenud. Olemis käesoleval aastal sisseveoga küll õige tagasihoidlikud olnud ja esimesel viiel kuul kaupsid sisse vedanud ainult 130.445 tonni 163.703 tonni vastu 1926. a. sama aja jooksul, kuna väljavedu on samal ajal kasvanud 97.960 tonni pealt 1926. a. esimesel viiel kuul 133.422 tonni peale 1927. a. sama aja jooksul. Sõnalt — sissevedu 33.258 tonni võrra vähenenud, väljavedu samal ajal 35.462 tonni võrra suurenenud. Kõige selle kiuste osutub meie väliskaubandus käesoleva aasta viiel esimesel kuul väärtuse järele 266,72 miljoni marga passiivseks, kuna 1926. a. viie esimese kuu väliskaubandus vähem, nimelt 122 miljonit marka passiviteeti näitas.

Järgnevad kaks tabelit sisseveo ja väljaveo kohta näitavad meie väliskaubanduse arenemist käesoleva aasta viiel esimesel kuul, kuna võrdluseks on toodud vastavad arvud 1926. a. sama aja väliskaubanduse kohta.

S i s s e v e d u .

K a u b a r ü h m a d	Sissevedu 1000 kg.		Sissevedu milj. Emk.	
	1927. a. 5 kuud	1926. a. 5 kuud	1927. a. 5 kuud	1926. a. 5 kuud
1. Toiduained-põllusaadused	24 064	48.511	486,4	853,5
2. Toiduained-karjasaadused	76	29	6,77	3,9
3. Kala	2.482	3.086	64,65	95,7
4. Muud toiduained	15.251	14.648	423,86	370,7
5. Elusloomad	11 tk.	252 tk.	0,23	2,9
6. Nahk	523	1.233	141,058	208,9
7. Seemned, elustaimed	157	720	19,86	58,5
8. Puutööstuse saadused	542	287	18,3	10,5
9. Paber	1.824	2.136	66,78	68,1
10. Kiuained	3.018	2.549	438,1	519,9
11. Tekstiilsaadused	453	495	420,6	335,9
12. Meta'lid	11.162	4.998	182,8	91,4
13. Metall-kaubad	3.086	2.559	176,69	152,0
14. Põllutöömashinad	990	848	59,1	54,6
15. Muud masinad	1.430	1.197	323,5	225,0
16. Instrumendid, aparaadid	38	43	27,0	29,7
17. Kivid, mullad	3.187	3 127	58,4	42,6
18. Kivistisi, koks	35.404	55 631	90,7	142,9
19. Õlid, rasvad, vaigud	8.461	7.973	210,07	164,4
20. Väetisained	14.028	10.690	102,24	84,8
21. Keemiaained	4.226	2.908	145,83	102,7
22. Kunstkaup ja muud	38	32	33,23	18,6
Kokku	130.445	163.703	3.496,38	3.637,4

Väljavedu.

Kaubarühmad	Väljavedu 1000 klg.		Väljavedu milj. Emk.	
	1927. a. 5 kuud	1926. a. 5 kuud	1927. a. 5 kuud	1926. a. 5 kuud
1. Toiduained-põllusaadused	12.550	3.229	80,91	17,59
2. Toiduained-karjasaadused	3.683	2.962	806,9	322,63
3. Kala	272	237	19,71	21,3
4. Muud toiduained	1.357	153	48,52	11,87
5. Elusloomad	1.263 tk.	868 lk.	17,48	15,4
6. Nahk	295	496	82,91	217,4
7. Seemned, elustaimed	741	92,5	16,19	3,4
8. Puutööstuse saadused	67.238	58 089	535,32	451,8
9. Paber	15.270	13.624,7	430 19	418,1
10. Kiuained	5.550	8.482	466,74	966,2
11. Tekstiilsaadused	1.733	1.570	553,72	577,3
12. Metallid	6.386	382	30,3	4,0
13. Metallkaubad	210	88	8,52	4,0
14. Põllutöömasinad	29	6	2,015	0,7
15. Muud masinad	247	77	27,32	12,8
16. Instrumentid, aparaadid	7	4	2,16	-1,3
17. Kivid, mullad	16.578	7.026	44,12	26,3
18. Kivisüsi, koks	20	568	0,008	0,3
19. Õlid, rasvad, vaigud	140	58	2,98	1,0
20. Väetisained	229	211	1,92	1,3
21. Keemiaained	886	594	50,83	40,1
22. Kunstkaup ja muu	2,0	11	0,83	3,0
Kokku	133.422	97.960	3.229,66	3.515,25

Nagu mendest tabelitest näha, on 1927. a. viie esimese kuu sissevedu 3.496,38 miljonit marka, väljavedu samal ajal 3.229,66 miljonit marka. Passiviteet — 266,72 miljonit marka — langeb üksikute kuude peale järgmistes osades: jaanuaris — passiviteet 83,9 milj., veebruaril — aktiviteet 78,0 milj., märtsis — passiviteet 101,1 milj., aprillis — passiviteet 162,9 milj. ja maikuu — aktiviteet 2,17 miljonit marka.

Kuna käesoleva aasta viie esimese kuu sissevedu kaaluliselt tublisti vähenenud, väljavedu aga märksa suurenenud, võrreldes möödunud aasta samade kuude läbikäiguga, siis tuleb k. a. viie kuu väliskaubanduses esinevat passiviteeti,

nagu eelpool juba nimetatud, seletada peaaeglikult meie väliskaubandusele ebasoodsate hindade seisukorraga.

Üldiselt oleme 1927. a. viie esimese kuu jooksul sisseveetud saaduste eest enamalt jaolt rohkem maksuma pidanud, kui 1926. a. samadel kuudel, väljaveetud saaduste eest oleme aga pea erandita vähem saanud, kui möödunud aasta viiel kuul.

See paistab kohe silma alljärgnevatel tabelitest, milles toodud meie väliskaubandusele tähtsamate rühmade saaduste läbikäik ja summa, mis vastavate rühmade saaduste ühe kilogrammi eest sisseveol läbistikku maksa tulnud ja väljaveol saadud:

Sissevedu.

Rühmade nimetus.	1927. a. viis esimest kuud.			1926. a. viis esimest kuud		
	1000 klg.	Milj. Emk.	Läbistikku klg. eest Emk.	1000 klg.	Milj. Emk.	Läbistikku klg. eest Emk.
Toiduain.-põllusaadused	24.064	486,4	20,2	48.046	853,5	17,6
Muud toiduained	15 251	423,86	27,8	14.648	370,7	25,3
Kiuained	3.018	438,1	145,2	2.549	519,9	204,0
Tekstiilsaadused	453	420,6	928,5	495	335,9	678,6
Muud masinad	1.440	323,5	(226,2)*	1.197	225,0	(188,0)*
Õlid, rasvad	8.461	210,1	24,8	7.973	164,4	20,6
Nahk	528	141,0	267,0	1.233	208,9	169,4
Keemiaained	4.226	145,8	34,5	2.908	102,7	35,3

*) Selle rühma kohta kilogr. keskm. hind midagi olulist ei tütle.

Väljavedu.

Rühmade nimetus	1927. a. viis esimest kuud			1926. a. viis esimest kuud		
	1000 kg.	Milj. Emk.	Läbistikku k g. eest Emk.	1000 kg.	Milj. Emk.	Läbistikku klg. eest Emk.
Toiduain.-karjasaad.	3.683	806,9	219,1	2 962	822,63	277,7
Tekstiilsaadused	1.733	553,7	319,5	1.570	577 3	367,7
Kiuained	5.550	466,7	84,1	8 482	966,2	113,9
Paber.	15.270	130,2	28,2	13.624,7	418,1	30,7
Puutööstuse saadused	67.238	535,3	8,0	58 089	451,8	7,8
Nahk	295	82,9	281,0	496	217,4	438,3

Nendest tabelitest on näha, et meile sisseveetud tähtsamate saaduste keskmised (summaarsed) hinnad, peale kiuainete ja keemiaainete rühmade, käesoleva aasta viie esimese kuu kohta kõrgemad on, kui möödunud aasta samadel kuudel. Peale otsekoheste hindade tõusu mõjusid sisseveetavate ainete kallinemisele kaasa ka mõningad muud asjaolud. Nii on käesoleva aasta esimesel viiel kuul tekstiilsaadustest suur osa sisse toodud väikeste saadetiste kaupa, postpakides, mis selle rühma saadused märksa kallimaks teeb kui möödunud aasta esimestel kuudel, kus sissevedu sündis suuremate saadetiste kaupa, mitte postpakides. Naha ja nahkkaupade rühmas on kallinemine tingitud peaaesjalikult sellest, et käesoleva aasta viiel esimesel kuul on meile sisse veetud peaaesjalikult kallimaid — ümbertöötatud nahku ja nahkkaupu, tooresnahku aga võrdlemisi vähe, kuna möödunud aasta samadel kuudel see just vastupidi oli: siis veeti meile sisse rohkesti tooresnahku, mis hiljem valmistallahana Venemaale läks. Kiuained (puuvill), mis aasta algul läbistikku odavamalt kätte tulid, kui möödunud aasta esimestel kuudel, on nüüd hinnas tõusnud, millele järgnes ka puuvillariide ja -lõnga hindade tõstmine Eesti riidevabrikute poolt. Toiduainete-põllusaaduste rühmas on rukis, nisu ja nisujahu kallimaks läinud; need saadused moodustavad aga peamise osa sellest rühmast. Muude toidu- ja maitseainete rühmas, kus mõelduandva suhkur, sool ja tubak, on ka väike hindade tõus. Samuti on hinnas pisut tõusnud õlide ja rasvade rühma saadused (petrooleum, nafta, bensiin). Sõnalt — suurem osa k. a. esimesel viiel kuul sisseveetud saadustest on meie läbistikku kallimalt kätte tulnud kui 1926. a. samadel kuudel.

Väljaveo alal ilmutab end aga vastupidine nähtus — pea erandita kõigi saaduste hindade langus. Kuna mõelduandva rühma saaduste eest, nimelt — 1) toiduained-karjasaadused, 2) tekstiilsaadused, 3) kiuained, 4) paber, 5) puutööstuse saadused, 6) nahk, — millised moodustavad

käesoleva aasta viie kuu väljaveost väärtuse järele tervelt 89%, oleme kaugelt väiksema summa saanud, kui möödunud aasta samadel kuudel. Toiduainete-karjasaaduste rühmas on või hinnad aasta algusest peale kuni käesoleva ajani madalamad püsinud, kui möödunud aasta samadel kuudel. Sedasama võib öelda pekoni kohta, mille hinnad siiski viimastel kuudel tõusutendentsi näitavad. Tekstiilsaaduste eest oleme vähem saanud, kui läinud aasta esimestel kuudel, mis seletatav puuvillahindade langemisega. Hoopis väiksema summa, kui 1926. a. viiel esimesel kuul, on meile käesoleva aasta samade kuude jooksul antud kiuainete rühm, mille moodustavad õieti lina ja takud. Esiteks on kiuainete väljavedu 8.432 tonni pealt 1926. a. viiel kuul langenud 5.550 tonni peale 1927. a. samadel kuudel, teiseks on ka hinnad k. a. algupoolel halvenud läinud aasta sama aja hindadest. Alles viimastel kuudel näitavad linahinnad tõusutendentsi. Nende asjaolude tõttu andis kiuainete rühm üksi meile k. a. esimesel viiel kuul 500 miljonit marka vähem kui läinud aasta samadel kuudel.

Paberi ja puutööstuse saaduste hinnad on k. a. viiel kuul läbistikku jäänud pea samadeks kui läinud aasta vastavatel kuudel. Puusaaduste hinnad näitavad viimastel kuudel isegi meie kasuks tõusutendentsi.

Naha ja nahkkaupade rühma arvel oleme k. a. märksa väiksema summa saanud, kui läinud aasta esimesel viiel kuul ja seda seepärast, et meil on välja vedada olnud peaaesjalikult tooresnahku, kuna ümbertöötatud nahkade ja valmisnahkkaupade osatähtsus on märksa vähem, kui läinud aasta viie kuu väljaveos.

Ülejäänud rühmade saaduste hinnad väljaveo alal on käesoleva aasta esimestel kuudel läbistikku ka madalamad kui möödunud aasta samal ajal.

Kokkuvõttes võib öelda, et kui 1926. aastal hindade seisukord meie väliskaubandusele ebasoodus oli, siis on see 1927. a. esimestel kuudel,

eriti aga kolmel esimesel kuul, veelgi ebasoodsam. Kõige halvemini mõjub meie väliskaubandusele aga meie esimesejärgu tähtsusega eksportartikli — või — madalal püsivad hinnad, mis aasta algult kuni käesoleva ajani langemistendentsi näitavad. 1926. aasta hindade juures oleks meie väliskaubandus käesoleva aasta viiel esimesel kuul tugevasti aktiivne olnud.

Et nüüd selles 266,72 miljoni marga suurune sisseveo ülekaal esineb, see ei ole iseenesest veel kuigivõrd ähvardav nähtus. Maikuu väliskaubandusega, mis tasakaalus, on alanud pööre pare-

muse poole. Tasakaal maikuu väliskaubanduses ei ole juhuslik, vaid on tingitud mitmete meie väliskaubandust eriti huvitavate saaduste hindade muutumisest meie kasuks. Nimelt on pekonihinnad aasta algult kuni juuni esimese pooleni järjekindlalt tõusnud; juuni teisel poolel on nendes hindades teatav tagasimine. Lina ja puutööstuse saaduste hinnad on paaril viimasel kuul kaunis tublisti tõusnud. Need hindade muutused töötavad meie väliskaubanduse tasakaalustamisele järgnevatel kuudel soodsalt kaasa mõjuda.

Euroopa linaturu seisukord.

„Manchester Guardian Commercial“ avaldas pikema kirjutuse lina produktsiooni, tarvitamise ja turu seisukorra kohta Euroopas, millest allpool toome kokkuvõtte.

Ida-Euroopa tähtsamad lina produtseerivad riigid on Venemaa, Eesti, Läti, Leedu ja Poola. Lääne-Euroopas kasvab lina Põhja-Iirimaa, Belgias, Prantsusmaal, Hollandis ja Saksamaal. Lina kasvatatakse väikesel määral ka teistes Euroopa riikides ja Balkanis, kuid linakaubanduses nad suurt osa ei mängi. Lina produtseerivate riikide kergemaks käsitlemiseks on need jaotatud järgmisesse nelja gruppi:

- 1) Põhja-Iirimaa, Prantsusmaa, Belgia, Saksamaa, Hollandi, Itaalia, Tšehhoslovakkia.
- 2) Eesti, Läti, Leedu ja Poola.
- 3) Venemaa.
- 4) Teised Lääne-Euroopa riigid.

Peale 1920. aastal valitsenud kriisi, millal lina hinnad suuresti langesid, oli lina külvipind Lääne-Euroopas järgmine:

Lääne-Euroopa (hektaarides).

	1921. a.	1925. a.	1926. a.
Holland	8.705	15.182	13.887
Inglismaa ja Põhja-Iirimaa	14.007	17.409	15.000
Iirimaa	3.000	4.332	4.000
Prantsusmaa	17.468	19.879	19.800
Belgia	15.040	23.401	23.522
Itaalia	7.800	21.012	20.000
Saksamaa	47.671	33.765	22.000
Tšehhoslovakkia	23.688	24.777	22.753
Kokku	137.329	159.757	140.962

1924. aastal asetleidnud hindade tõusu tagajärjel külvati 1925. aastal rohkem lina maha, kuid kuna aga 1925. aastal hinnad langesid, on 1926. aastal külvipind 159,7 tuhandelt hektaarilt tagasi läinud 140,9 tuhandele. Külvipinna langemine on eriti silmapaistev Saksamaal. Üldiselt on kogu

Lääne-Euroopa külvipind väga vähe muutunud ja on seisnud keskmiselt umbes 140 tuhandel hektaaril.

Teises grupis nimetatud riikides on seisukord teistsugune. Külvipind tõusis järjekindlalt kuni 1926. aastani ja ainult sel aastal on pind Eestis ja Lätis vähenenud.

Balti riigid (hektaarides).

	1921. a.	1925. a.	1926. a.
Eesti	21.531	45.668	30.000
Läti	34.130	78.137	50.729
Leedu	51.300	81.053	81.134
Poola	70.860	107.652	107.000
Kokku	177.821	312.510	268.863
Protsentides	100,0	175,7	151,2

Balti riikides kasvas külvipind järjekindlalt viimase viie aasta jooksul. Linatööstus arenes nähtava eduga Eestis ja Lätis ja kuigi need riigid ei näta nii suurt külvipinna suurenemist kui Poola ja Leedu, varustasid nad linaturgu palju parema kvaliteedilise linaga. Seepärast annab Euroopa tarvitajaskonnas tagasimine nendes kahe riigis ennast tugevasti tunda. Lätist ja Eestist saadud teated näitavad, et linatööstus vähem tulutoovaks muutub, kui nendes riikides kiiresti arenev karjasaaduste tööstus, ja seepärast võib linakasvatamine areneda seal ainult siis, kui hinnad küllaldaselt tõusevad, mis meelitavad lina kasvatamisele.

Mis puutub Venemaasse, siis ei ole linakasvatamine seal veel oma arenemise võimaluste piirini jõudnud. Esiteks on praegune keskmine lina saak Venemaal madalam ennesõjaaegsest ja teiseks on Venemaal kasutada suured odava tööjõu tagavarad, mis kahtlemata aitavad suuresti odavate turuhindade mõju pehmeneda. Selle seisukorra peale vaatamata mõjuvad Euroopa turgude hinnad siiski Venemaa linakasvatamise peale, mis

nähtavale tuleb linakasvatamise pinda võrdlevas tabelis viimase kuue aasta jooksul:

Venemaa (hektaarides):

1921. a.	708.300	1924. a.	1.046.000
1922. a.	745.400	1925. a.	1.448.097
1923. a.	741.000	1926. a.	1.300.000

Viie aasta jooksul peale sõda kasvas külvipind Venemaal saja protsendi võrra ja on jõudnud nüüd peaaegu ennesõjaaegse suuruseni. Kuid hindade langemine 1925. aastal ja 1926. aasta algul vähendas linakasvatamist esialgsete ettearvamiste järele käesoleval aastal umbes 10% võrra. Kuid seepärast ei ole arvata, et külvipind Venemaal tulevikus edasi langeb, sest linakasvatamise produktiviteeti, mis palju madalam on kui Balti riikides ja Lääne-Euroopas, tõstes võib Venemaa enam kui kõik teised riigid tõsta linakasvatamise tasuvust.

Neljas lina kasvatavate riikide grupp koosneb Austriast, Bulgaariast, Hispaaniast, Lõunaslaaviast, Soomest, Ungarist, Rumeeniast ja Rootsist. Need riigid ei paku linaturule huvi ega edenda kaubanduses osa, kuid täieliku ülevaate jaoks on nende lina külvipind antud allpool:

Teised Lääne-Euroopa riigid (hektaarides).

1921. a.	44.474	1924. a.	48.885
1922. a.	41.309	1925. a.	54.181
1923. a.	42.506	1926. a.	53.550

Kokku oli üldine linakasvatamise pind Euroopas viimase kuue aasta jooksul järgmine:

Euroopas kokku (hektaarides).

1921. a.	1.067.924	1924. a.	1.493.412
1922. a.	1.135.704	1925. a.	1.974.545
1923. a.	1.265.663	1926. a.	1.763.375

Väljaspool Euroopat asuvate riikide linakasvatamise pind on seevõrra väike, et ta ei avalda maailma linaturu peale tunduvat mõju.

Mis puutub lina tootmisega, siis oli see viimase kolme aasta jooksul (käesoleva aasta saak põhjeneb ettehindamisel) Lääne-Euroopa riikides järgmine:

Lääne-Euroopa saak.

(Ingl. tonnides.)

	1924. a.	1925. a.	1926. a.
Holland	9.148	10.679	8.500
Inglismaa ja Põhja-Iirimaa	5.919	5.857	5.000
Prantsusmaa	12.738	17.504	17.500
Belgia	15.795	22.924	23.000
Saksamaa	27.900	22.000	13.000
Tschechoslovakkia	12.075	13.455	12.000
Iirimaa	1.367	1.527	1.300
Kokku	84.942	93.946	80.300

Ettehindatud 1926. aasta tootmine, mille aluseks on võetud linasaakide seisukord käesoleva aasta septembri algul, näitab tunduvat langemist

selmiste aastaga võrreldes. Tagasiläänud külvipind ja ebasoodsad ilmastikutingimused, eriliselt Saksa maal, on vähendanud hea saagi väljavaateid. Umbes 15% suurune tootmislangus käesoleval aastal peaks tasutama kas vastava väljaveo suurenemise abil Balti riikidest ja Venemaalt ehk kokkutõmbamisega lina-riide tööstuses.

Mis puutub Balti riikidesse, siis ei ole oodata väljaveo suurenemist käesoleva sesooni jooksul, vaid on põhjusi vastupidiseks arvamiseks, et väljavedu väheneb, kuna külvipind tähtsamates väljaveo riikides, Eestis ja Lätis, tagasi läinud, ja seega on väljaveo võimalused Balti riikidest tunduvalt väiksemad, mis nähtavale tuleb järgmises tabelis, kus on antud võrdleval andmed tootmis- ja väljaveo kohta (1926. aasta arvud on ette hinnatud):

Balti riikide tootmine ja väljavedu.

(Inglise tonnides.)

	1924. a.		1925. a.		1926. a.	
	Saak	Väljavedu	Saak	Väljavedu	Saak	Väljavedu
Eesti . .	10 573	10 174	13 411	13 000	10 000	9 500
Läti . .	25 763	19 984	29 549	25 000	20 000	16 000
Leedu . .	32 087	13 836	40 705	15 000	40 000	15 000
Poola . .	42 959	14 864	58 888	17 000	58 000	19 500
Kokku . .	111 382	58 848	142 553	70 000	128 000	60 000

Peaaegu kõik Balti riigid, peaaesjalikult aga Poola ja Leedu, jätavad suure osa oma linast kodumaa tarvitamiseks, millest osa väljaveetavaid ja seega ilmatuule tulevaid saadetusi suurendada võiks ainult siis, kui pakutavad hinnad küllalt meelitavad oleksid. Praeguste hindade juures aga ei ole oodata väljaveo tõusu Poolast ja Leedust, kuna Eesti ja Läti niipalju turule saadavad, kui see võimalik on. Üldiselt võib ütelda, et 1926—27 sesooni jooksul tuleb arvestada umbes 5.000- kuni 10.000-tonnilise väljaveo vähenemisega Balti riikidest.

Mis puutub teistesse Lääne-Euroopa riikidesse, siis on nende tootmine umbes 20.000 kuni 25.000 tonn' ja tarvitamine 25.000 kuni 30.000 tonni. Seepärast ei saa nende riikide tootmis- ja väljaveo mõnetuhande tonniline tõus ehk vähenemine avaldada mõju linaturu seisukorra peale.

Venemaa valitsuse poolt avaldatud viimaste andmete järele oli lina väljavedu viimase nelja aasta jooksul Venemaalt järgmine:

Venemaa väljavedu (tonnides).

Sesoon.	
1922—23	34.400
1923—24	29.140
1924—25	52.600
1925—26	65.520

Peab igatahes arvesse võtma, et Venemaa veab praegu lina palju vähem välja kui enne sõda. Enne sõda saatis Venemaa, juure arvatud Poola, Leedu, Läti ja Eesti, lina välja 300.000 kuni 350.000 tonni. Mis puutub Venemaa lina ümber-töötava tööstuse tarvitamisesse, siis tõusis see 1925.—26. aastal ennesõjaaegsest kõrgemale ja oli 6,5 miljonit puuda, 5 miljoni puuda vastu enne sõda 1926.—27. tööstusaasta jooksul aga on tarvitamine 7,5 miljoni puudale hinnatud. Kui selleks näit. ainult 7 miljonit puuda ära tarvitatakse, siis kujuneb väljaveo jaoks võimalik olev lina ülejääk Venemaal järgmiselt:

Venemaa lina ülejääk väljaveo jaoks.

	1925.—26. a. puudad.	1926.—27. a. puudad.
Produktsoon	14.500.000	13.000.000
Talupoegade tööstuste nõudmised	4.000.000	4.000.000
Venemaa lina ümbert. tööstuse nõudmised	6.500.000	7.000.000
Ülejääk väljaveo jaoks ehk tonnides	4.000.000 65.000	2.000.000 32.000

Kõikide lina produtseerivate riikide ülejääke kokku võttes, saame järgmised arvud lina kohta, mis tulevad 1926—27 sesooni jooksul ilmaturule:

Arvatavad, Euroopa linaturule tulevad saadetused

1926.—27. a. (tonnides).

Lääne-Euroopa (konsumeerivad riigid)	80.300
Balti riigid	60.000
Venemaa	32.000
Teised riigid	23.000
Kokku	195.300

Mis puutub lina tarvitamisesse Lääne-Euroopas, siis on tähtsamad tarvitajad riigid järgmised: Belgia, Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa, Tschehhoslovakkia. Nim. riikide lina konsumptsioon oli 1925—26 sesooni jooksul:

Lääne-Euroopa lina tarvitamine 1925.—26. a.

(Tonnides.)

Prantsusmaa	70.000
Belgia	55.000
Inglismaa	45.000
Saksamaa	25.000
Tschehhoslovakkia	10.000
	<hr/>
	205.000
Teised riigid	25.000
Kokku	230.000

Selle nõudmise rahuldamiseks olid pakutud saadetused 1925—26 sesooni jooksul järgmised:

Linaturule tulnud saadetused 1925.—26. a.

(Tonnides.)

1924.—25. a. müümata ülejääk	15.000
Lääne-Euroopa riigid	90.000
Balti riigid	70.000
Venemaa	65.000
Teised riigid	30.000
	<hr/>
Kokku	270.000

Nagu eelpoolantud tabelitest näha, oli 1925—26 sesooni jooksul nõudmine 230.000 tonni ja pakumine 270.000 tonni. Seepärast näib kindel olevat, et eelmistest sesoonidest jääb praegu järele teatud müümata ülejääk, mida võiks hinnata umbes 40.000 tonni peale. Uue saagi saadetused on vist umbkaudselt 195.000 tonni ümber. Need arvud näitavad, et saadetistest jätkub küllaldaselt, et rahuldada olemasolevat nõudmist ja Lääne-Euroopa tööstuste tarvitamist, kui oletada, et tööstuste produktsoon püsib praegusel tasapinnal ja nad mitte rohkem ära ei tarvita, kui umbes 230.000 tonni. Linasaadetised eelmiste aastate jooksul katsid vaevalt ümbertöötava tööstuse nõudmisi, välja arvatud viimasel aastal. Sellest olenesid kõrged hinnad 1924—25 sesoonil ja järsk lange-mine 1925—26. aastal.

Kaitsetollid Poolas.

Rahvusvahelise majanduselu kõige tähtsaks küsimuseks on takistuste kõrvaldamine, mis seisavad vaba kaubavahetuse teel. Rahvusvahelise kaubanduse liikumine on üks maailma majanduskriisi peapõhjustest ja selles suhtes langevad üksikute riikide tollipiirid arvustuste alla. Nende arvustuste juures ei peaks aga jätama silma vahele neid asjaolusid, mis sugustes arenevad üksikute riikide produktsoon ja võistlusvõimalus, sest ainult küsimuse igakülgne valgustamine võib probleemi õigeks ja õiglaseks lahendamiseks aidata kaasa, millest terve maailm on huvitatud.

Mis puutub kõigepealt Poola riigisse, siis ei või unustada, et terve rida põhjusi asetab selle riigi produktsooni mõttes pahemasse seisukorda kui riigid, mis produktsooni mõttes tema peavõistlejad.

Majanduslikkude organismide kokkuliitumine, missugustest igaüks arenes isesugustes oludes ja orienteerus isesugustele turgudele, pidi enesest mõista raskelt riivama kõiki produktsooniharusid. Tarvidus uutele oludele vastava reorganisatsiooni järele langes majanduslikult raskesse pealesõja-aegsesse ajajärku, mis kujunes veel üldise vaesuse

ja inflatsiooni tõttu raskemaks. Juba need asjaolud enesest võiksid õigeaks kiita sarnase riigi poliitika, missugune laialdast kaitset rasketes oludes võitlevale produktsioonile — peaaegaliselt tööstusele — pakub. Nende asjaolude kõrval tulevad veel teised, mitte vahem tahtsamad, küsimuse alla. Üksikud riigikaitse seisukohast tingimata tarvilikud tööstusharud on Poolas liig nõrgad või sugugi mitte arenenud.

Iseäranis nende tööstusharude kaitset nõuab riigi olukord. Peale nende eriliste produktsiooniharude on Poolas terve rida liig nõrgalt arenenud tööstusharusid, missugustest oleneb riigi majanduslik rippumatus. Riigi produktsioon peab olema tema maksubilansi ja riigieelarve tasakaalu loomulikuks aluseks, tema peab oma kodanikkudele tööd ja materjalset heakäiku muretsema. See on riiklikust seisukohast vaadeldes väga tähtis, sest muidu langeb riik majanduslikku rippuvusse, kust praegusel ajal kuni poliitilise rippuvuseni ei ole enam kaugel. Sellest riiklikust vajadusest saab Poola, asudes tööstuslikult kõrgemalt arenenud riikide vahel, õige hästi aru ja see sunnib teda pakkuma abi noorele ja nõrgale produktsioonile tollikaitse läbi.

Vaatamata nendele omapärastele oludele, missugused võiksid õigustada kõrget tollibarjääri, ei ole kaitsetollid Poolas võrdlemisi kõrgemad, kui niisugustes tööstusriikides nagu Saksamaa ja Tšehhoslovakkia.

Kaitsetoll on loomulikult kõigepealt makseviis nendes majandusharudes, missugustes käesolev riik tunneb end nõrgemana teiste riikide kõrval ja kardab viimaste võistlust oma siseturul. Nii näit. näeme Saksamaal kaitsetolli kõigepealt tema agrartollide, puu, puu poolsaaduste, põllumajandusproduktide ja loomade tollide suhtes, kusjuures Saksamaa end kaitseb välismaa võistluse eest peale kõrge tolli veel valitsuse määrusega, mis baseerub vormiliselt tervishoidlikkudel põhjustel. Vilja, ubade, herneste, kartulite, kõikide jahusortide, liha, rasva, või, munade ja puu pealt maksetakse Saksamaal palju kõrgemat — kuni

10-kordselt kõrgemat — tolli kui Poolas. Kuid mitte ainult põllumajanduslikud produktid, vaid terve rida tööstussaadusi ja -masinaid on Saksamaal kaitsetollidega rohkem kaitstud kui Poolas, nii näit. kunstiidi kangad, puuvillariie, kerged siidkangad, kirjutusmasinad ja nende osad, arve- ja mõõlusmasinad, autod ja mootorrattad, grammofonid, jalgrattad, revolvrivid ja muud. Seda võib teha kindlaks Poola ja Tšehhoslovakkia tollitariifide võrdlusega. On õige, et rahvusvahelised võrdlustööd käsitlevad suuremalt jaolt tööstustollisid ja harva agrartollisid, sest et need teostatakse suuremalt jaolt riikide poolt, missugused huvitatud oma tööstuse laiendamisest.

Seega tulevad tööstuse poolt nõrgad ja tollikaitset tarvitavad riigid „vaba maailma kaubanduse takistajate“ musta nimekirja. Kui aga üldist olukorda võtta arvesse, siis selgub, et tollikaitse, mille Poola oma siseturu tarviduse rahuldamiseks töötava tööstuse suhtes ette võtab, ei takista rahvusvahelist kaubavahetust enam kui Saksamaa oma maatollidega, sisseveo keeldustega tervishoidlikkudel põhjustel, sisesisseveo korraldamisega ja teiste tollidega, millega näit. Saksamaa ja Tšehhoslovakkia kaitsevad oma nooremaid ja nõrgemaid tööstusharusid.

Poola tollipoliitika on kõigepealt arusaadav nendele riikidele, mille tööstuse arenemine kuulub hilisemasse Euroopa kapitalismi-ajajärku, nagu näit. Prantsusmaa, Itaalia ja kõigepealt Põhja-Ameerika ühendatud osariigid. Poola majanduslik iseseisvus ei langenud mitte ainult kõrgelt arenenud kapitalismi ajajärku, vaid ka iseäraliselt ägedasse võistlusrikkasse ajajärku vaesemaks muutunud Euroopa turgude pärast. Samuti kui need riigid mõni aastasada tagasi — ja mõned veel siiaajani — samuti kui Saksamaa Bismarcki agressiivse kaitsetolli ajajärgul peab Poola asuma oma võistluses majandusliku rippumatuse eest tollikaitsele. Kuid sellegipärast ei ületa Poola kaitsetoll teiste Euroopa riikide kaitsetolle.

Linaseemneõli turu seisukord Ameerika Ühisriikides.

Kuni 1922. aastani olid Ühisriigid suureks linaseemneõli importijaks. Sellest ajast peale, kus linakasvatuse tõstmiseks linaseemnele kui ka -õlile kõrge kaitsetoll peale pandi, langeb sissevedu järsku ja muutub sisemaa produktsioon kõrval tähtsusetuks teguriks. Ühisriikide linaseemneõli tööstuse ja turu ulatust viimaste aastate jooksul näitavad järgnevad arvud (tuhandetes gallonites):

	1922	1923	1924	1925
Sisemaa produktsioon	61.072	87.139	94.078	101.312
Import	19.217	5.746	1.766	1.814
Ekspord	360	421	318	330

Esimesel vaatlemisel võiks siiski saada mulje, et väljast ometi iga aasta teatud hulk õli sisse tuuakse ja seepärast teiste hulgas ka Eesti võiks katsuda oma saadusi siia juhtida. Tege-

likult on aga selles osas turg enam-vähem juhuslik. Peaasjalikult tarvitab sisseveetavat õli Vaikse ookeani äärne piirkond, mille tähtsamaks sisseveekohaks on San-Francisco. Atlandi ookeani piirkonda tuuakse linaseemneõli rohkem juhuslikult, näit. teatud maadelt värvide valmistamiseks poolproduktina ja tagasiveoks samastesse maadesse valmis värvi sisuosana, või jälle mõnesugustel kõrvalistel põhjustel, näit. 1925. a. Philadelphiasse, kus üks linaõlivabrik oli ära põlenud.

Linaseemneõli kuulub ainete hulka, mille hind tunduvalt kõigub ja mis seepärast sagedasti tugeva spekulatsiooni objektiks muutub. Näit. olid õli hinnad:

New-York, 1. juulil, 1925. a.	13.0 c. nael
„ 1. „ 1926. a.	11.4 „ „
„ 31. „ „ „	12.3 „ „
„ 15. okt. „ „	10.9 „ „
„ 1. detš. „ „	11.0 „ „

Muidugi on sel alal hindade kõikumine ka muudel välisturgudel, missugune seisukord raskendab Eestil oma väikese kapitaliga linaseemneõli turule mingit osa etendama asumast, ka sel juhusel, kui meie Venemaa linaseemne impordiga oma õlitööstuse õige laialdaseks arendaksime. Meie linaseemneõli tööstuse ülesehitamine oleks ainult mõeldav tugeva väliskapitali toetusel.

Kuivõrd oleks Ameerika meie linaseemneõli turust huvitatud?

Nagu eelpool tähendatud, kannab Ühisriikide õliimport juhuslik laadi. Peapõhjuseks sellele on kõrge kaitsetoll — 3.30 c. ühe naela pealt. Kui New-Yorgis õli nael 11 c. maksab, Londonis ilma tollita samal ajal aga 7.52 c., siis on õli Ameerikasse saatmise mõte väga küsitav. See-

pärast ei tunta praegu siin meie linaseemneõli tööstuse vastu absoluutselt mingit huvi.

Kuid kõrged kaitsetollid muutuvad mõnikord riigile enesele raskuseks. Nõnda on siin ka taimeõlide tollidega. Ameerika tööstus vajab taimeõlisisid rohkemal määral, kui sisemaa tootuseerida jõuab, seepärast võeti üles nende tolli alandamise küsimus, mis ühtlasi ka linaseemneõli kohta käiks. Ettepanek linaseemneõli tolli tunduvalt alandada anti aga presidendi poolt tänava veebruaris tariifikomisjonile tagasi, lisandmete muretsemiseks. Praegu lõpetab komisjon oma tööd ja eelteate järele oletatakse, et ta soovib õlitollid veel rohkemal määral alandada. Komisjoni andmete järele on õlivalmistamise kuld alla 10% üldhinnast, mispärast kõrge tolli vajadust Ameerika töölise kõrgema palgaga põhjendada ei saa.

Ameerika huvitatud olemist taimeõlide sisseveest näitab ka see, et tootesainete büroo ettepanekul muutis United States Shipping Board oma Vaikse ookeani veolaevadel käesoleval aastal taimeõlide transpordi meetodi, õli suuremas kvantumis (in bulk) vedu võimaldades, mida sel alal määratu suureks edusammuks peetakse. Voolude korraldamine on tunduvalt kaasa aidanud hindade stabilisatsiooniks.

Nagu näha, ei avaldata küll praegusel momendil Ameerika poolt Eesti linaseemneõli suhtes mingit huvi, kuid juba lähemal ajal võib asi muutuda. Kahtlemata tuleb siis Balti riikidel ka Ameerika turgu silmas pidada ja neil oleks võimalik oma kui ka Vene linaseemnest valmistatavat õli arvatavasti isegi Ameerika kapitali toetusel üle ookeani toimetada. Sarnaseid arvamisi olen kuulnud mõne siinse suurema äri poolt, kes taimeõlide turul tähtsat osa mängivad.

Tarvitajate-ühisuste maksustamise küsimus Norras.

Kuna tarvitajateühisuste maksustamise küsimus meilgi suure põhimõttelise ja tegeliku tähtsuse omab, missugust küsimust meie oma oludes juba oleme valgustanud, siis ei ole huvituseta ära märkida, kuidas seda küsimust käsitatakse teistes maades. Tutvume siin kohal veidi nimetatud küsimuse seisukorraga Norras.

Hiljuti on Norra rahaministeerium Norra riigipäeva rahaasjanduse komisjonile kirja saatnud, kus ta viimase tähelepanu juhib sellele, et tarvitajate-ühisuste vabastamine maksudest ei ole õiglane. Rahaministeerium seletab, et kui tema 1917. aastal maksuseaduses muudatusettepanekud teinud, missugused veel praegu maksusel ning mille põhjal ühisused maksudest osa-

liselt vabastatud, siis peetud seejuures silmas ainult ühisuste otstarvet. Maksudest vabastamisega kaasaskäivaid põhimõttelisi küsimusi ja maksupoliitilisi tagajärgi ei olevat tol ajal lähemalt kaalumisele võetud. Kui aga rahaministeerium 1925. aastal uue maksuettepanekuga esinenud, siis käsitanud see juba täielikumalt ühisuste maksustamise küsimust, kuna ka vahepeal sissetulnud selle kohta käivad palved selgitamist leidnud. Pärast seda olevat rahaministeerium kaupmeeste ringkonnist asja kohta saanud veelgi märgukirje ja ettepanekuid; muuseas teinud Norra kaupmeeste ühisus oma kongressil 1925. a. Bergenis järgmise ühemeelse otsuse: „Koosolek palub riigivalitsust muuta maksuseadusi selles

mõttes, et tarvitajate-ühisusi maksustataks samal viisil ja alusel kui erakauplusigi; ühised on maksudest vabastatud ja selle tagajärjel peab seltskond, kes tarvitajate-ühisustest ei osta, ka need maksud kandma, milledest tarvitajate-ühisuste liikmed vabanevad. Seadus annab seeläbi eesõigusi kaubavahetuse viisile, milline, nagu kogemused näitavad, tarvitajaile kaupu sugugi odavamini ei muretse kui erakaupmehed. Ühistegevust, mis ikka enam ja enam on astunud valitseva erakonna poliitilisse teenistusse, eesõigustatakse ülekohtuselt ka sel viisil, et seadus neile ühes ja samas piirkonnas annab luba mitut kauplust pidada, kuna erakaupmeestel teatavas piirkonnas on ainult ühe kaupluse pidamise õigus. Koosolek avaldab sarnaste eesõiguste vastu, mis halvavad ühiskonna edu, kindlat protesti, ning jätab riigivalitsuse hooleks esineda parlamendi ees ülalkirjeldatud olukorda muutvate parandusettepanekutega. Tarvitajate-ühisused ja erakauplused peavad saama võimaluse vabalt areneda ühesugustes tingimustes ja tarvitajaile peab jääma vabadus rippumatult seadusandlusest ja valitsevate erakondade määrustest muretseda endile kaupu sealt, kus see neile kasulikumaks osutub.“

Nagu sellest otsusest näha, nõutakse siin, et ainult tarvitajate-ühisused seisaksid ühesugustes tingimustes erakauplustega, ja see nõue ei käi siis mitte n. n. puhtostuühisuste ega põllupidajate müügiühisuste kohta. Praegu maksab Norras tarvitajate-ühisuste maksustamise kohta 1917. a. seadus, mille järele tarvitajate-ühisustele, kellel kindlad kauplused ja kes müüvad kaupa ainult ühisuste liikmetele, samuti ka ostuühisustele, kes jagavad tellitud kaupu oma liikmete vahel, ja edasi ühisustele, kes ainult või peerasjaliselt hoolitsevad põllupidamises tarvisminevate toorainete ja põllupidamise abinõude ostmise eest liikmetele — maksu võidakse peale panna tulude alusel, mis ühisusest saadud, mitte aga maksustada neid kaubanduslike tehingute põhjal. Samade määruste järele maksustatakse ühisusi, kes tegutsevad ümbertöötamise alal ja kes müüvad oma liikmete põllusaadusi. Ühispiimatalitusi maksustatakse samade määruste järele, kui aktsiaseltsed.

Kui tarvitajate-ühisus müüb kaupu mitte ainult oma liikmetele, vaid ka võõrastele ostjatele, siis maksustatakse sellest müügist saadud tulu.

Edasi seletab rahaministeerium, et kui tarvitajate-ühisustele mitmetes maades nende ettevõtete maksustamise asjus eesõigusi on antud, siis ei olewat see küsimus otsustava tähendusega Norrale. Ei saavat ka leppida teaduslike se-

letustega, mida mõnelt poolt ette toodavat, nagu oleks ühistegelise ja erakaubanduse vahel tunduv vahe olemas, sest asja lähemal arvustamisel kaduvat seesugune otsitud vahe sootuks. Ka ei olewat tarvis üksikasjaliselt hakata hartama, nagu ei annaks tarvitajate-ühisuste tegevus mingit tulu, sest suurema osa riikide maksuseadused eeldavat sarnase tulu olemasolu. Lahkumineku tekkiwat ainult selles küsimuses, missugust osa ülejäägist tuleb maksualuseks tuluks arvata, sest väljamaa maksuseadused kahjuks ei andvat selles asjas selget eeskujut kohase seaduse väljatöötamiseks. Kõne all olev küsimus olewat ühtlasi väga tähtis kui riigi nii kogukonnagi rahajanduse seisukohalt. See asjaolu, et Norra paremas olukorras seisvate riikide maksuseadused tarvitajate-ühisustele ühel või teisel viisil maksuhõlbustusi olewat annud, ei tõendavat veel, et Norra riik ja kogukonnad suudaksid neile samasuguseid hõlbustusi anda. Kui ühisustele 1917. a. maksustamise suhtes kergendusi tehtud, siis peetud seejuures silmas ainult ühisuste otstarvet, sest neid arvatud ühiskondlikult kasulikkudeks. Sarnase korraldusega tahetud ühisusi avaliselt toetada võistluses erakaupmeestega; aluseks olnud ainult sõjaaja erakordsetest oludest tekkinud meeololu. Tarvitajate-ühisuste kõrval toetatud sel ajal üldiselt riiklikku ja kogukondlikku kaubandust; valitsenud õige laialdaselt meeololu, mille järele erakaubandus olnud ainult sallitud, mitte aga iseäranis soovitud tegevus.

Sõjaaegsete olude muutumisega lõppenud ka riiklik ja kogukondlik kaubandus, ning erakaubandusele avanenud uuesti loomulikud arenemisvõimalused. Väljakujunenud olukorda arvesse võttes asuvat Norra rahaministeerium nüüd seisukohal, et tarvitajate-ühisuste vabastamine maksudest tähendab ülekohtu erakaupmeestele. Edasi tähendatakse veel, et vaevalt olewat tarvitajate-ühisustele nüüd vajagi maksu hõlbustusi, kuna nad tõusva konjunktuuri ajal, asudes eesõigustatud seisukorras, nii kiiresti ja tugevalt edenenud, et neile nüüd enam mingisuguseid maksuhõlbustusi tarvis ei olewat.

Eriti suurt rõhku paneb Norra rahaministeerium selles küsimuses rahalisele küljele; ta läheb sellest seisukohast välja, et maks, millest vabastatakse ühistegelised asutused, nõutakse sisse teistelt maksukohustuslastelt, sest viimasel asjaolul on iseäranis suur tähendus kogukondlikus maksustamises, kus maksutarvet rahuldatakse sel viisil, et see jaotatakse ära kogu hinnatud omanduse ja tulu peale. Mis see tegelikult tähendab, seda näitab t.-ühisuste tegevuse arvustik. Nii oli 1925. a. Norra ühistegelise Liidu lä-

bikäik 135 milj., varandus aga 42 milj. krooni, ning osamaksud 11 milj. krooni. On huvitav jälgida, et t.-ühisused on edenenud ka majanduse kitsikuse ajajärgul. Ei ole kahtlust, et ühisused on võinud suurel määral edeneda ainult maksuvabaduse tagajärjel.

Küsimus seisab aga selles, kas on see riigi ja kogukondade huvides, et 1917. a. antud ülalnimetatud maksueesõiguste alalhoidmist jätkatakse, ajajärgul, kus omanuse väärtus ja tulud, ning ühes sellega ka maksud järjest vähenevad, maksimumäär aga seeläbi peab tõusma?! Kui riigivalitsus 1917. a. andis ühisustele maksustamises eesõiguse, siis valitsesid tol ajal erakorralised olud. Nüüd aga ei ole need eesõigused enam millegagi põhjendatud.

Loomulikult, et rahva sissetulekute kasvamisega tõusis ka tulumaksudest saadav üldsumma; nii kaua, kui riigi arved näitasid aastast aastasse kasvavat ülejääki ja kogukonnad võisid hoida maksimumäära tarviliselt madalana. Hoolimata kulude kasvamisest, ei olnud erilist põhjust tähele panna t.-ühisuste maksuvabaduse rahalist külge. Nüüd aga on olud Norras tunduvalt muutunud. Kogukondade maksimumäärade liig kõrgele tõusmisega tuleb tõsiselt järele kaaluda, kas on võimalik edaspidi t.-ühisusi maksuvabadusega toetada.

Muutuvad t.-ühisused maksueesõiguste abil nii võimsateks ja laialdasteks, et suurem osa kaubavahetusest sünnib nende kaudu, siis satub kogukondade rahaasjandus veelgi läbaramasse seisukorda. Ja mida suuremaks muutuvad kogukondlikud ja riiklikud maksimumäärad, seda enam on t.-ühisustel kasu maksuvabadusest, kuid ühtlasi seda suuremat ohvrit peavad ühistegevusele tooma kõik maksumaksjad. T.-ühisused tähendavad harilikult, et neid võidakse maksustada varanduse ja võõrastele müüitud kaupade tulu alusel. Sarnasel ettepanekul on aga vähe tähtsust, sest ühisused ei kogu endale üldse suuremat varandust, ja kindla vahe tegemine liikmetele ja võõrastele tehtavate müükide vahel osutub väga raskeks. Pealegi näib viimane õige väike olevat; näiteks on 1925. a. müüitud liikmetele kaupu 135 milj. krooni eest, võõrastele aga ainult 14 milj. krooni eest.

Kõigil nimetatud põhjustel tuleb Norra rahaministeerium otsusele, et tarvis on muuta t.-ühisuste maksustamise kohta käivaid määrusi ja et ka ühisused pidavat õiglaselt osa võtma riiklikust ning kogukondlikust maksukoormast. Maksu alla tulevat seada mitte ainult üksikud ühisused, vaid ka nende keskkorraldused.

O. L.

TALLINNA KREDIIT PANK A.-S.

Ärises 30. juunil 1927 a.

Aktiva.		Passiva.	
Kassad ja arved teistes		Aktiakapital	Mk. 120.000.000.—
pankades	Mk. 37.328.029 50	Tagavarakapitalid	„ 30 000.000.—
Väärtpaberid	„ 3.040.561.—	Amortisatsioonkapital	„ 25.600.000 —
Väljamaa raha ja veksl.		Ametnikkude abiandmise	
välisvaluutas	„ 26.462.108.—	kapital	„ 2.421.125.—
Laenud	„ 672.575.423.—	Hoiusummad	„ 471.272.285.50
Korrespondendid:		Korrespondendid:	
„Loro“ 9.741.888.50		„Loro“ 29.322.862.—	
„Nostro“ 28.644.889.—	„ 38.386.777.50	„Nostro“ 35 064.838.—	„ 64.387 700.—
Osakonnad	„ 12.443.914.50	Osakonnad	„ 12.844.632.50
Garantiid & akkrediitivid	„ 223.584 605.—	Aval. kreditorid	„ 223.584.605.—
Liikumata varandus	„ 111.400.000.—	Rediskont ja laenud teistes	
Teraskamber	„ 3.000.000.—	pankades	„ 148.403 791.—
Makstud % ja komisjon	„ 11.819.253.—	Saadud % ja komisjon	„ 37.477.975.50
Tulud	„ 8.543.302.—	Muud passivad	„ 25.114.177.—
Muud aktivad	„ 12.522.318.—		
	Mk. 1.161.106.291.50		Mk. 1.161.106.291.50

Juhatus.

VI näitus-mess töötab kujuneda tänavuseks äri- ja majanduselu suurpäevaks.

Nagu näitus-messi büroo teatab, töötab VI näitus-mess väljapanekute poolest kujuneda väga rikkalikuks ja mitmekesiseks.

Kodumaa tööstuse, põllumajanduse ja käsitöö väljapanekud esinevad väga täielikult.

Samuti on võrdlemisi suur huvi messi vastu välismaadel, sest tulevad isegi suured kollektiivväljapanekud mitmest riigist.

Ka ülemaalsed võistlused kodumaa saadustele, nimelt: III eksportvõi võistlus (umb. 150 võistl.), jahud ja jahusaadused, konservid, trükitööstus ja kõrvalharud, elekter ja raadio, keemiaained, sulglinnud on laialdase ilmega ning pakuvad erilist huvi.

Uudisena korraldatakse reklaami- ja propagandavõistlus ühes vastava väljapanekuga. See võistlus langeb nelja ossa:

- a) reklaamiesemete ja propagandaosakonna väljapanekute võistlus n.-messil;
- b) võistlus n.-messil esinejate firmade väljapaneku korraldamise ja reklaami tegemise alal;
- c) kolmel esimesel messi päeval ajalehtede kuulutuste reklaam.
- d) Tallinna vaateakende võistlus.

Auhindadeks on terve rida organisatsioonide, ministriumide, Tallinna linna ja n.-messi auhindu ja rahalisi tasusid.

Kõikides osakondades tõuseb auhindade väärtus kaugelt üle poole miljoni.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismailt.

Arusaamatused lina veotariifiga.

Teedeministeeriumi juures asuva tariifinõukogu otsusel muudeti lina veotariif Lõuna-Eestist Tallinna sadamasse ja alandati seda tariifi tunduvalt („Riigi Teataja“ nr. 17 — 1927. a.). Tehatud alanduse puhul jäeti aga veotariif muus osas muutmata ja selle tõttu maksab lina vedu eksportkaubana Lõuna-Eestist Tallinna 100 kgr. pealt 0,41 mk. klmtr., kuna aga näit. Narva, kuhu lina kodumaa vabrikusse ümbertöötamiseks saadetakse, vedu 0,60 mk. maksab.

Nüüd on kaubandus-tööstusministeerium selleskohase märgukirjaga teedeministeeriumi poole pöörnud ja teatanud, et see pole õiglane, kui kodumaa tööstus, kes lina kodumaal ümber töötab, lina veo eest umbes 50% rohkem peab maks-

Uudisena esinevad n.-messil ka mitmed erinäitused ja osakonnad.

N.-messi avarates kino- ja koosolekuruumides on iga päev hinnata kino väga õpetlikkude filmidega. Ka on kino täiesti hinnata kasutada koosolekuteks ja kõnedeks vastavatele organisatsioonidele.

N.-messi ajal on ette nähtud paljud masinate demonstreerimised, milleks väljapanijad firmad samme astuvad.

Senise huvi järele otsustades on oodata n.-messile väga rohkel arvul külalisi kui kodumaa naabermaadeltki. Meie üriiringkonnad peaksid eriti välismaalt võõraid ja ärisõpru paluma n.-messile, kuna see on parem juhus teistega tutvumiseks ja seda hinnata viisum ja 50% hinnalandust raudteedel hõlbustavad.

Kodumaa kaupmehele, põllumehel ja tarvitajale on aga n.-mess kahtlemata paremaks sisestustukohaks ja eeskuju saavutamiseks.

On oodata eriti paremate kaupadega esinemist.

N.-messi puhul on mitmed koosviibimised, esimeses järjekorras n.-messi bankett 14. aug. kell 8.45 Seltskondlikus Majas, millest võivad osa võtta äri- ja majandusringkonnad ja nende ärisõbrad kodu- ja välismaalt. Üles tuleb anda n.-messi juhatusel.

N.-messile peab tõesti südamest soovima head edu ning kõikidele soovitama n.-messi mitte jätta külastamata.

ma kui välismaa tööstur, ning selle pärast on kaubandus-tööstusministeerium teedeministeeriumi palunud maksvat raudteeveotariifi tarviliselt täiendada, et kodumaa tööstus lina kui tarvilise tooraine eest ei maksaks rohkem veoraha kui välismaa tööstur, kes kohalisi lina ostab.

Määrused väljatöötamisel hädaohhtlikkude ainete vedamise kohta laevadel.

Tallinna sadamakapten on kaubandus-tööstusministeeriumi tähelepanu juhtinud asjaolule, et meil puuduvad määrused, mis korraldaksid nafta, petrooleumi ja bensiini vedu laevadel. See tõttu on sagedaks muutunud nähtused, et nimeetatud aineid merilaevadel ilma tarvilise ettevaatusega veetakse, eriti reisijate laevadel, mis ran-

näihendust peavad, kus aga tuleb ilmsiks, et reisisjad on sunnitud petrooleumi- ja bensiinivaatide seas liikuma ja viibima ning selle juures on võimalikud plahvatused, riiete määrimised j. m. pahed.

Kaubandus-tööstusministeerium on Tallinna sadamakaptenile teatanud, et ülalkirjeldatud asjaolude kõrvaldamiseks on väljatöötamisel vastavad määrused, kuid tähele pannes, et nende kohta ka kaupmeeskond, samuti ka laevaomanikud huvi tunnevad ja on vajaline nende seisukoht, siis viibib määruste maksmapanemine; kuid seni tuleb käsitada määruisi, mis antud hädaohtlikkude ainete veo kohta veeteedel ja mis avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 13/14 — 1925. a.

Nimetatud määruse nõuded on nüüd Tallinna sadamakapteni poolt käsitamisele võetud ja maksma pandud, mida tuleb silmas pidada asjastuhvitatuil ja kaupmeeskonnal.

Tähelepanuks neile, kel Saksa-maal majad.

Meile teatatakse Eesti konsulaadi kaudu Berliinis, et firma „Maxro Immobilien G. m. b. H.“ Berliin W. 35, Bülowstr. 89, võtab enda peale Eesti kodanikkude majade valitsemisi Saksa-maal, samuti korraldab tähendatud firma hüpoteeklaenusid ja ostab pantkirju, makstes nende cest kuni 80% sularahas. — Järelepärimistega pöörda otsekohe ülalseisva aadressi järgi.

Kaubahindade kõikumine Tallinnas.

Tallinna börsikomitee andmete järele näitavad mõnede tähtsamate eksport- ja importkaupade hinnad suurmüügil kõikumist. Kalline-nud on: munad, suhkur ja sealih. I sort eksport-munad maksid 13. juulil 9720 marka kast, juunis oli nende hind 8640 ja maikuus olid veel odavamad. II sorti munade hind on tõusnud 7920 margalt juunikuus 8640 marga peale juulis. Suhk-rul langes hind juuli alguseni järjekindlalt, aga 13. juulil on hind 15 marka pd. tõusnud. Sealih. I sort maksis juuni lõpus 800—1120 mk. pd. 6. juulil tõusis pd. hind 1200—1320 marga ja 13. juulil 1280—1360 marga peale.

Odavamaks minekut on rohkemal hulgal kaupadel märgata. Nii on odavamaks läinud rukkid kui ka rukkijahud. Vene rukkid maksid maikuu lõpul ja juunikuu alguses 360—365 mk. pd., 13. juulil 340 mk. pd. Rukkijahude hinda on Tallinna suurveskid 5—10 marka pd. alla lask-nud. Teraviljast on ka kaertel hinna langemist märgata 10 kuni 15 mk. pd. Otradel on hind vii-masel ajal püsiv seisnud. Tugevasti on hind lan-

genud veiselihal. I. sorti veiseliha maksis juuni lõpul 1280—1440 mk. pd., 13. juulil 680—1000 mk. Odavamaks on läinud veel heeringad — 200—500 mk. tünnilt — ja aurukivisüsi ja gaasikoks paar marka puudalt.

Muude tähtsamate eksport- ja importkaupade hinnad on püsivana seisnud.

Prahid.

Puumaterjalide prahid Londoni ja Antverpeni on viimasel ajal 2 shillingit standardilt tõusnud, Manchesteri aga 5 shill.

Soome:

Maksujõuetused. Märtsis s. a. oli Soomes 94 maksujõuetuks jäämise juhtumist (1926. — 68), neist 47 kaubanduslikud ettevõtted (1926. — 24), 14 põllutöö (8) ja 33 (36) muud ettevõtted. Tööstuses märtsikuus pankrotte ei olnud. Käesoleva aasta esimesel ¼ on üldse maksuvõimetuks jäänud 259 ettevõtet (1926. samal ajal 217), neist kaubanduslikke 137 (75), põllutöö 33 (24), tööstuse 2 (5) ja 87 (113) muid ettevõtteid. Maksujõuetuks jäänutest olid 235 (189) eraettevõtted ja 24 (28) osahühisused.

Läti:

Vaikus kaubanduses. Eriti suur vaikus valitseb Lätis neis ärides, kus kaubeldakse välismaa kaupadega. Et makse tasuda, müüakse kaupu sisseostu hinnaga, kuid selle peale vaatamata ei leidu ostjaid. Iseäranis halvasti läheb neil äridel, kus müüakse manufaktuurkaupa. Välismaa kaupade väljaostmine tolist on langenud miinimumini.

Vedurite ehitamine Lätis. Nüüd on selgunud, et see kavatsus on Läti oludes läbiviimatu hakata vedureid ehitama.

Protestid Läti-SSSR majanduslepingu vastu.

„Latv. Sargs“ 4. juulil. Käesoleval nädalal korraldatakse Riias Läti-SSSR kaubanduslepingu vastu mitu protestikoosolekut. Protestide korraldajaks on Läti töösturite ja käsitöölise liit, kes omal ajal pani Moskva läbirääkimistele suuri lootusi, kuid kes nüüd, tutvudes lepingu sisuga, tunneb pettumust. Läti-SSSR majandusleping tugenevat täiesti reaalsuseta asjaoludele, mis lõpuks Lätile ainult kahju võivat tuua. Kõige rohkem tellimisi olevat saanud need tööstused, mis vähem arenenud, kuna tugevamad tööstused võitvat Vene turul üsna vähe. Leping ei tugenevat mitte Läti tööstuse praegusele seisukorrale — vaid ainult oletustele, mis nõudvat

palju keerulisi eeltingimisi, et Läti võiks lepingut täita. Venemaa tahtvat saada ainult krediite ning lepingus puuduvad tagatis, et SSSR oma tellimisi tasub Lätile vastuvõetavate reaalsete väärtustega. Skeptiliselt vaatavat lepingule ka põllumeeste organisatsioonid. Lepinguga ujutatavat Läti turg odavate Vene saadustega üle ning Läti põllumees kaotavat oma siseturu. Läti saaduste väljavedu Venemaale olevat ainult ettekujutus. Näiteks vedavat Läti ise välismaalt suguloomi sisse, ja millega siis täitvat lepingu punkti, mis ette näeb suguloomade väljavedu Venesse. Samasugune lugu olevat seemnetega. Lepingu täitmisel vedavat Läti parema seemne Venemaale ning leppivat ise halvemaga ehk vedavat seda sisse väljaspoolt. Lepingu vastu olevat kõik majanduslikud ringkonnad, kuna rahul olevat ainult paberitööstused. Kui Vene neilt aga nõudvat ajalehtede paberit, siis ei saavat Läti ka seda anda. Samuti ei saavat ta anda lepingus ettenähtud kasukanahku ja teisi puht teoreetilisi asju, mida venelased kavalusega peale sundinud, teades väga hästi, et Läti neid anda ei suuda.

Pankrottide ja protestitud vekslite arv Lätis.

Pankrottide arv on viimastel aastatel Lätis tunduvalt kasvanud. 1925. a. jooksul oli kogu Lätis 50 pankrotti 848.394 lati ulatuses, neist 42 Riias 679.622 lati ulatuses. Läänud aastal oli 60 pankrotti 618.689 lati ulatuses, neist 53 Riias 587.990 latiga. Tänavu oli esimese veerandaasta jooksul 34 pankrotti, neist Riias 24.

Protesteeritud vekslite arv tõusis k. a. märtsis ennenägemata kõrgele 18.000, kuna summa tõusis 5,8 milj. latini. 1925. a. protesteeriti 112.594 vekslit, neist Riias 65.022. 1926. a. protesteeriti 168.276 vekslit, missugusest arvust Riia peale langesid 92.255. Tänavu protesteeriti esimese veerandaasta jooksul 47.920 vekslit, neist Riias 24.758.

Daani:

Tollide küsimus Daanis löi suuri laineid kuni juulikuu keskpaigani, nagu meie

konsulaat teatab, ja ähvardas koguni valitsuse kriisiga. Sotsialistide poolt ette pandud „kriisivegse tööstuskaitse kava“ vastu võtsid alguses konservatiiverakond ja ka tööstuslikud ringkonnad vaga heatahtliku positsiooni, kuna ta sisaldas muu seas kriisi ja valiskonkurentsi all kannatavatele tööstusharudele ammuigatsatud tollikõrgendusi sisseveetavate kaupade pealt. Kuna konservatiivid ja sotsiaaldemokraadid, kellede vaated nüüd tollide küsimuses ühinesid, alamkojas rõhuva enamuse moodustavad, näis küsimus juba ette olevat otsustatud. Kuid vastuseis oli palju suurem kui esialgselt arvatati. Põllumajandusnõukogu, suurkaupmeeste ühing ja teised esimesid riigipäeva dumpingkomisjoni ees terava protestiga. Nende ringkondade poolt näidati ära, kui kardetav oleks Daani põllumajandusele protektionismi peale üleminek tööstuses. Mis ütlevad näiteks inglased, kuid nende tekstiilkaupade peale tolli tõstetakse, kuna aga Daani eksportkaubad — või, pekon, munad — Inglismaal vaba turgu leiavad. Sarnane küsimus vihastas konservatiive sedavõrd, et nad seda tooni oma häälekandjates provotsiooniks nimetasid.

Teiseks seisis konservatiiverakonnas ees alternatiiv: kas jätkata senist kodanlike era-kondade vahelist koostööd või minna üle koostöötamisele sotsialistidega. Viimane perspektiiv aga kohutab konservatiiverakonda siiski sedavõrd ära, et ta 15. juulil s. a. ühe valitsuse erakonnaga sotsiaaldemokraatide ettepaneku maha hääletas, ehkki see sisuliselt esimesele vastuvõetav oli. Omalt poolt aga hääletasid sotsialistid konservatiivlaste kava vastu. Sellega on siis tollide küsimus vähemalt sügiseni jällegi maha maetud, kuna parlament nende päevade sees suvipuhkusele läheb.

Peab ütleva, et praegune Daani venstride valitsus kindlat ja sirgejoonelist majanduspoliitikat vabakaubanduse suunas ajab ning imestusväärilise osavusega on suutnud üle saada kõiki-dest takistustest, ehkki tema selja taga parlamendis vähemus seisab.

Meie eksportöörid võivad seepärast jälle rahulikud olla.

Ettevõtete tegevusest.

Kaubandus-tööstusministeeriumi tööstusosakond on O. Kerson'ile, kes Tallinnas, end. Rich. Mayeri keemiatahase ruumes kunstsarvevabriku „I. Eesti kunstsarvevabrik“ sisseseadmise töödega lõpule jõudnud, loa annud sisseseatavas vabrikus proovitöid teha.

Nimetatud vabrik annab esialgu 15 töölisele tööd ja valmistab kuni 2.000 kilogr. kunstsarve,

mis turul galaliit'i, meoniit'i j. m. nime all tuntud, ühes tööpäevas. Peatooraineks on kaseiin, mida saadakse kohapealsetelt piimatalitustelt. Ettevõtja, silmas pidades, et kohaline turg ja tööstus kunstsarve võrdlemisi vähe tarvitab (suurimaiks tarvitajaiks võivad kammi- ja mänguasjadetöökodjad olla), on sisseseatava vabriku toodangu mahutamiseks välisturget soetanud ja loo-

dab, et eksport vabrikule täie tööjõuga töötamise võimaldab.

Edasi on kaubandus-tööstusministeeriumi tööstusosakond järgmiste uute tööstusettevõtete sisseseadmiseks ja neis töö algamiseks loa andnud:

O.-ü. „Meltsi villa- ja riidevärvimisetööstus“, Tartus, Pikk tän. nr. 12 villa- ja riidevärvimistöökoda sisseseadmiseks ja seal töö algamiseks. Ettevõtte on 50 töölise ja jõuandjateks 60-h.-j. lokomobiil ja viis elektrimootori kogujõuga 40 h.-j. Kraasib villu, ketrab lõngadeks ja kujub mitmesugust villast riidet ning värvib, vanutab ja pressib kodukoetud villast riidet.

Hans-Viktor Hanzon'ile, Holdre vallas, Valgamaal, ajutise saeveski sisseseadmiseks ja seal töö algamiseks. Saeveski annab 40 töölisele tööd. Jõuandjaks on lokomobiil 45 h.-j. Valmistab mitmesuguseid ehitusmaterjale, nagu: laudu, planke,

latte ja krohviliiste kohalise kui ka välisturu jaoks.

Viktor Kammar'ile, Viljandis, Soome t. nr. 3 ajutise saeveski sisseseadmiseks ja seal töö algamiseks. Ettevõtte annab 10 töölisele tööd. Jõuandjaks on 10-h.-j. lokomobiil. Valmistab ehitusmaterjali väljaveoks, töötades 10-tunnilises tööpäevas kuni 800 kantjalga palke ümber.

A.-s. „Eesti Petrol“ Nõmmel, Suur-Pärnu mnt. nr. 89 bensiinihoiukoha, mahutusega kuni 3000 liitrit bensiini, ja bensiini automaatmüügi-jaama süst. „Dapoliin“ sisseseadmiseks. Ettevõtte müüb suurel ja väikesel määral bensiini ja muid õlisid mootor-veo- ja sõiduriistade varustamiseks.

Samale aktsiaseltsile on lubatud Tallinnas, Estoonia puiestee ääres ülal kirjeldatud süst. bensiini automaatmüügi-jaama ja bensiini hoiukohta, mahutusega kuni 2.750 liitrit bensiini, sisse seada, ja sealt väikesel määral bensiini veo- ja sõidumootorriistade varustamiseks müüa.

Tolliteateid.

Tollikomitee otsusi mõningate kaupade tollitamise kohta.

Rahaministeeriumi juures asuv alaline tollikomitee otsustas tunnustada:

I. A. Sisseveotariifis.

Süka hoidjate pandlad, mis koosnevad kummist, raudplekist ja raudtraadist, äratollitavaks peamaterjali järele, arvesse võttes, missugune materjal rohkem kaalub. (Tollikomitee otsus 25. VI. 27. a. nr. 1170.)

Õhukene puuvillane riie läbiimbutatud ja kaetud liimitaolise ollusega (saapanina-

de kõvendusmaterjal), t. t. § 194 p. I. alla kuuluvaks, arvesse võttes, et kauba imbutamise materjal on peatähtsusega. (Tollikomitee otsus 25. VI. 27. a. nr. 1172).

Galaliidi taolisest ainest piljardimunad, t. t. § 215 p. 2 alla kuuluvaks. (Tollikomitee otsus 25. VI. 27. a. nr. 1175).

Kaubapakkumisi Jaapanist.

Üks Jaapani äri Osakas soovib siinsete äridega, kes nõõbikaubast huvitatud, ühendusse astuda. Jaapani äri saatis Kojale mitmesugused nõõpideproovid, mida asjast huvitatud kaupmehed võivad näha Koja II sektsioonis.

Toiduainete turg.

London.		Bacon, kaal - 112 Ingl. naela		Sh.	
27. VII. Nisu, kaal - 496 Ingl. naela		Iiri	"	92/0	— 102/0
Northern Manitoba £	59/3 — —	Daani	"	84/0	— 94/0
Hard Winter "	52/9 — —	Kanada	"	82/0	— 88/0
Rosario Santa "	54/— — —	Ameerika	"		—
Jahu, kaal - 280 Ingl. naela		Munad, kaal - 120 Ingl. naela			
Manitoba "	43/6 — —	Inglise	"	11/6	— 15/0
Austraalia "	59/3 — —	Iiri	"	12/9	— 14/0
Kansas "	42/3 — —	Või, kaal - 112 Ingl. n.			
Odrad		Hollandi	"	154/0	— 158/0
Kanada Nr. 3, kaal - 370		Daani	"	158/0	— 160/0
Ingl. naela	3 ^c /6 — —	Uus-Meremaa	"	136/0	— 164/0
Kalifornia, kaal - 424 Ingl. naela "	56/— — —	Austraalia	"	136/0	— 162/0
Kaerad, kaal - 320 Englise naela		Argentiina	"	160/0	— 164/0
La Plata "	24/6 — —	26. VII. Eesti või	"	148/8	— 150/0
Canada № 2 "		Läti või I sort	"	148/0	— 150/0
23. VII. Linad, cif.		" II "	"		— — —
Riga Z. K. "	109/0 — —	Hamburg.			
Pärnu H. D. "	100/0 — —	27. VII. Nisu			
Slanetz U/A Medium "	114/0 — —	Sisemaa, tonni eest	Rmk.	282	— 284
		Manitoba, cif 100 kgr. eest l.	fl.	16.80	
		Hard Winter, cif 100 kgr. eest termiin	fl.	14.85	
		Ameerika jahu, cif. 100 kgr. eest termiin	\$	7 1/2 - 9	

Rukis

Sisemaa, tonni eest . . . Rmk. 262 — 264
 Western II, cif 100 kgr. eest loco fl. 12.60

Riis

Burma II, 50 kgr. eest . . . £ 15/ 1/2

Kaerad

Sisemaa, tonni eest . . . Rmk. 254 — 258

Rasv

Purelard American, 100 kgr. eest . . . \$ 31 3/4
 Steamlard 100 kgr. eest . . . " 31 1/4

28 VII. Odrad, talve

Sisemaa, tonni eest . . . Rmk. —

26. VII. Või, Berliini engros-hinnad, tsentneri eest

Rmk.

Odrad, suve

Sisemaa, tonni eest . . . „ 255. — 265.

27. VII. Suhkur

C. S. R. Feinkorn, 50 kgr. eest loco . . . £ 17/5 1/4 —

Saksa „Eksport“, 50 kgr. eest termiin . . . „ 17/3 3/4 —

Java 50 kgr. eest termiin . . . „ 14/4 1/2 —

American Fine Granulated 50 kgr. eest . . . „ —

Välismaa I sort . . . „ 180 — 187

„ II „ . . . „ — —

„ III „ . . . „ — —

Eesti voi . . . „ 161—162

Läti või, punane . . . „ —

„ must . . . „ —

Välisbörsid :

	L O N D O N										
	15. VII	16. VII	18. VII	19. VII	20. VII	21. VII	22. VII	23. VII	25. VII	26. VII	27. VII
Frank . . .	124.02	124.00	124.00	124.01	124.02	124.02	124.01	124.02	124.08	124.09	124.09
Dollar . . .	4.855.0	4.85.17/32	4.85.17/32	4.85.50	4.85.46	4.85.50	4.85.15/32	4.85.13/32	4.85.43	4.85.43	4.85.56
Rootsi kroon	18.13	18.13	18.12 1/2	18.12 1/2	18.13	18.13	18.12 1/2	18.12 1/2	18.12 5/8	18.12 1/2	18.12 1/2
Daani kroon	18.16 1/4	18.15 3/4	18.16 1/2	18.15 1/2	18.15 1/2	18.15 1/2	18.15 1/2	18.15 1/2	18.15 1/2	18.13 1/4	18.15 1/2
Norra kroon	18.80	18.80	18.80	18.80	18.80	18.79	18.79	18.79	18.80	18.80	18.80
Saksa mark	20.45	20.44 3/4	20.44	20.41 1/2	20.41	20.43	20.42 1/2	20.41	20.41 1/4	20.42	20.41
Soome mark	192.80	192.13/16	192.76	192.75	192.77	192.70	192.70	192.67 1/2	192.70	192.70	192.67
Floriin . . .	12.1206	12.12.1/8	12.11 15/16	12.11.87	12.11.81	12.11.75	12.11.75	12.11.75	12.11.62	12.11.62	12.11.87
Liir . . .	87.30	89.30	89.55	89.29	89.30	89.30	89.30	89.30	89.30	89.30	89.30
Helveetsia fr.	25.23	25.22 1/2	25.22 1/2	25.21 1/2	25.21 1/2	25.21 1/2	25.22 1/2	25.20 1/2	25.20 1/2	25.20 3/4	25.21 1/4
Tshehhosl.kr.	163.81	163.13/16	163.75	163.75	163.83	163.80	163.80	163.70	163.81	163.78	163.78
Belgia frank	34.917/8	34.92 1/2	34.93	34.92	34.93	34.93	34.93	34.93	34.93 1/2	34.93	34.93
Shillingid	34.57	34.50	34.50 1/2	34.52 1/2	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50 1/8	34.50
Poola slot . .	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50
Pengo . . .	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85	27.85
Latt . . .	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20
Litt . . .	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25
Tsherv. rbl.	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	941.50	942.00	942.00	942.00	940.50
Kuld p/unts											
Höbe p/unts	2/17/8	2/15/16	2/2	2/2 3/16	2/1	2/2 1/16	2/2 1/16	2/2 1/8	2/2 3/16	2/2 1/16	2/2 1/16
Plaat. p/unts					261 1			226 6—225 1			

	B E R L I N										
	13. VII	14. VII	15. VII	18. VII	19. VII	20. VII	21. VII	22. VII	25. VII	26. VII	27. VII
Naelsterling	20.445	20.455	20.446	20.44	20.41	20.413	20.434	20.425	20.405	20.419	20.814
Frank . . .	16.49	16.495	16.49	16.48	16.46	16.465	16.48	16.47	16.45	16.46	16.455
Dollar . . .	4.211	4.215	4.2125	4.2105	4.204	4.205	4.2095	4.2075	4.204	4.2065	4.206
Rootsi kroon	112.80	112.83	112.75	112.75	112.89	112.59	112.75	112.85	112.59	112.63	112.64
Daani kroon	112.52	112.55	112.62	112.65	112.45	112.49	112.60	112.54	112.47	112.53	112.51
Norra kroon	108.70	108.80	108.75	108.70	108.48	108.50	108.74	108.65	108.52	108.60	108.60
Soome mark	10.607	10.60	10.61	10.603	10.603	10.597	10.60	10.595	10.583	10.59	10.587
Floriin . . .	168.65	168.62	168.72	168.69	168.39	168.39	168.67	168.60	168.50	168.50	168.52
Liir . . .	22.885	22.905	22.915	22.84	22.835	22.87	22.89	22.90	22.86	22.85	22.88
Helveetsia fr.	81.035	81.35	81.07	80.985	80.865	80.94	81.055	80.96	80.97	80.98	80.99
Tshehhosl.kr	12.496	12.484	12.483	12.48	12.46	12.45	12.47	12.47	12.459	12.464	12.484
Belgia frank.	58.59	58.62	58.60	58.54	58.41 1/2	58.44	58.515	58.47	58.465	58.46	58.50

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimekiri ja hinnad (en gros).

Jahud: nisu pehme, kõrgem s., Ameerika ja Inglise pd.			Liha, looma, I sort	pd.	720—1000
„Kalev“ „sõre, kõrgem sort	}	790—850	Õlikoogid, linaseemne	„	—
„Ameerika ja Inglise			„ päevalille	„	—
„J. Puhk ja Pojad“ rukkijahu	„	350—360	„ soja, jahu	„	330
„ „ „ „ püül	„	480—510	Segajõutoit I s.	„	—
Jahu: nisu, pehme — sõre . . .	„	710—910	„ II s.	„	—
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 klg. eest ühes valge puuvillase kotiga.			Maizena toit	„	—
Püüljahu:			Nisukliid, Vene	„	195
Rukkipüül patent (à 50 kg.) puud	560		Linaseemne, Vene	arss.	41,50—51,50
„ „ harilik (à 4 pd.) „	480		Puuvillane riie, Bjas	„	31,50—38.—
„Eesti Parem“ saiajahu à 50 kg. „	840		„ „ Mitkal	pd.	—
„Kalev“ „ „ „ „ „	815		Lina, Liivi R	„	—
„Taara“ „ „ „ „ „	800		„ Petseri	„	—
„Kungla“ „ „ „ „ „	750		„ Võru	„	—
„Sampo“ „ „ „ „ „	700		„ Tartu	„	—
Manna „	900		Linaseemned, õli 87½/90/0 basis	„	—
A/S. Rotermanni tehaste jahud: nisu, pehme — sõre	705—905		Linaseemned, külvi	„	—
Rukkijahud „	355—360		Takud, Codilla, I sort	„	—
„ püül „	470—490		„ „ II „	„	—
Rukis, Eesti „	—		„ „ III „	„	—
„ Vene „	330—335		Kivisüsi, auru, Yorkshire, 2 k. pest.	„	44—46
Ameerika „	325—330		„ „ Newcastle	„	38—40
Kaerad, toidu „	265—270		„ sepa	„	44—46
Odrad, õlle „	—		Koks, valu	„	75—78
Odrad, toidu „	—		„ gaasi	„	75
Herned, rohelistes, Hollandi . .	—		Põlevkivi, I sort A	„	10
Riis, Burma II „	640—645		„ I „ B	„	9
Kartulid, eksport „	—		„ II „	„	7,50
„ piirituse „	—		„ III „	„	5
Kartulitärklis „Superieur“ . . .	575		„ Fenolaat	„	150
Piim, pudelites ltr.	—		„ Gudroon	„	220
Või, eksport, I sort pd.	3600—3800		„ pigi	„	190
Margariin, välismaa „	2040		Raud, sordi	„	235—250
„ kodumaa „	1860—1960		„ vits	„	340—520
Kaseiin, Eesti „	1300—1350		„ plekk	„	370—510
Juust „Schweitsi“, kodumaa . . .	2700—2900		„ plekk, tsingitud	„	690—770
Munad, eksport I s (kast 1440 tk.)	10400		Raudtalad	„	250—270
„ „ II s. („ 1440 tk.)	9360		Teras, vedru	„	450—510
Kakao, Hollandi pd.	2700—2900		„ tõõriistade	„	1200—1400
„ Inglise „	2300—2500		„ talla	„	—
„ Ameerika „	1800—1900		Belgia reejalase teras, sitkus 45	„	—
Kohv, Rio, Santos „	4600—5000		Malm	„	11.000—11.200
„ Kesk-Ameerika sordid	5700—7500		Seatina	„	1300—1350
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tseilon	9000—9800		Vaskplekk, punane	„	3400—3600
„ „ Orange Pekoe, Java	8000—9000		„ valge	„	3200—3400
„ „ Moning, Hiina	4500—5000		Tsink-plekk	„	1800—2200
Suhkur, peenike, valge, Dantsigi . .	—		Masinaõli, Vene,	„	480—525
„ „ „ Saksam.	—		„ Ameerika	„	520—560
„ „ „ Tshéhhosl.	765—770		„ mootori	„	715—850
Suhkur, peenike, valge, Java . . .	—		„ auto	„	800—1200
„ „ „ Guatemala	750—755		Linaseemneõli	„	1410
Siirup, kartuli, 420/0	600		Värnits	„	1450
Glükoos	575		Tsilindriõli, Vene	„	625—950
Sool, lahtine, Saksa	52—54		„ Poola	„	—
Heeringad, Yarmouth, Matties	tünn	4600—4900	„ Ameerika haril. aur. 280 ^o	„	515—525
Heeringad, Yarmouth Matfulls	„	5000—5200	„ ülekuum. „ 3200	„	935—975
Heeringad, Shoti, Matties värsked . .	„	4500—4800	Põlevkiviõli	„	170
„ „ Matfulls	„	4800—5100	Nafta, Vene	„	245—250
„ „ „ „ „	„	2400—2500	„ Ameerika	„	220—225
Rasvaheeringad	„	—	Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid	„	300—310
Liba, sea, I sort pd.	1280—1400		„ Poola, sist. ja vaadid	„	—
			„ Am., sistern. ja vaadid	„	300—310
			Bensiin, Vene	„	535—540
			„ Ameerika	„	515
			Piiritus, eksport (excl. vaat) fob	ltr.	42
			Pesuosoda, välismaa	pd.	—
			„ kodumaa	„	150—155
			Seebikivi	„	490—500

Varvid, nigrosiin, veessulav, välism. pd. 9600
 „ tsinkvalge, välism. „ „ 1400—1500
 „ tinavalge, „ „ „ 1350—1450
 „ ooker, „ „ „ 360—470

Vaetisained,
 salpeeter, Norra 100 kg. kott 1980
 „ „ Tshiili „ „ pd. 425
 „ superfosfaat 18—20% 6 pd. kott 580
 „ thomasjahu 16—17% 100 kg. „ 545
 „ kaalisool 30% 100 kg. „ 765
 „ „ 40% „ „ „ 995
 „ kainiit 14% 0 „ „ „ pd. 55—60
 Väävelhapuammoniaak 75 kg kott 1900
 Lubjalämmastik 100 kg. „ 1800
 Vosvoriit, Eesti 6% „ „ „
 Eesti rikast vosvoriit 28—30% 6 pd. „ 500
 Paber, rotatsioon „ „ „ pd. 440
 Tsement, Portland, Kunda „ „ „
 pütt 10 pd. 10 nl. „ tünn 875
 Tsement, Aseri „ „ „ „ 875
 Kriit, toores „ „ „ pd. —
 „ pestud „ „ „ „ 118—120
 Asfalt „ „ „ „ 120
 Kivitõrv, välismaa „ „ „ 320—325
 Puutõrv, Eesti „ „ „ 270—280
 Lubi „ „ „ „ 43—50
 Kips, tükikides „ „ „ „ 25
 „ jahvatatud „ „ „ „ 40
 „ krohvimise „ „ „ „ 60—70
 Telliskivid, I sort „ tuhat —
 „ A.-s. „Silikaat“ „ „ „ —
 Tuliikud, orig. kast (5000 toosi) „ „ 4500—6000
 Nahk, talla, Eesti, kodumaa tooresnahast, I s. „ pd. 5400—5800
 Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort „ „ 5800—6400
 Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort „ „ 5600—6000
 Tooresnahk, väikesed ja suured „ „ „
 Silikaat D/B/B „ „ „
 Puumaterjalid, saetud „ „ „
 Eesti Strd I, II ja III s. frko Tall. „ „ „
 „ IV s „ „ „
 „ propsid; 7×7 „ „ „

Prahid:

Lina
 Tallinn — Stettiin „ „ „ „ tonn sh. —
 „ — Gent „ „ „ „ „
 „ — Dundee „ „ „ „ „
 „ — Belfast „ „ „ „ „

Takud
 Puumaterjalid
 Standard
 Tallinn — London „ „ „ „ sh. 39/6—45/6
 „ — E. C. C. P. (Inglise ida- ja läänerand) „ „ „ „ „
 „ — Antwerpen „ „ „ „ 37—39/6
 „ — Southampton „ „ „ „ „
 „ — Manchester „ „ „ „ 55/—
 „ — Amsterdam „ „ „ „ „
 „ — Dundee „ „ „ „ „

250% talve juuremaks.
 Segakaup
 Tallinn — Stettiin „ „ „ „ tonn sh. 12—25/—
 „ — London „ „ „ „ „
 „ — Stokholm „ „ „ „ Rkr. 12—30

Või
 Tallinn — Stettiin „ „ „ „ tünn sh. 1/6
 Kartulid
 Tallinn — Stokholm „ „ „ „ tonn Rkr. —

Tallinna börsi kursisedel.

		15 VII.	18. VII.	20. VII.	22. VII.	25. VII.	27. VII.	—
1 dollar	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	372	372	372	372	372	372	—
	M.	375	375	375	375	375	375	—
1 nael-sterling	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1806	1806	1806	1806	1806	1806	—
	M.	1821	1821	1821	1821	1821	1821	—
100 Saksa riigimark	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	88.40	88.40	88.50	88.50	88.50	88.50	—
	M.	89.40	89.40	89.50	89.50	89.50	89.50	—
100 Soome marka	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	9.37	9.37	9.37	9.37	9.37	9.37	—
	M.	9.47	9.47	9.47	9.47	9.47	9.47	—
100 Rootsi krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	99.85	99.85	99.90	99.90	99.90	99.90	—
	M.	100.70	100.70	100.75	100.75	100.75	100.75	—
100 Daani krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	99.50	99.50	99.55	99.55	99.55	99.55	—
	M.	100.50	100.50	100.55	100.55	100.55	100.55	—
100 Prantsuse franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	14.45	14.45	14.45	14.45	14.45	14.45	—
	M.	15.20	15.20	15.20	15.20	15.20	15.20	—
100 Hollandi guldenit	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	149.25	149.25	149.25	149.25	149.30	149.30	—
	M.	150.75	150.75	150.75	150.75	150.80	150.80	—
100 latti	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	71.50	71.50	71.50	71.50	71.50	71.50	—
	M.	72.50	72.50	72.50	72.50	72.50	72.50	—
100 Tšehhoslovakkia krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	11.00	11.00	11.00	11.00	11.00	11.00	—
	M.	11.25	11.25	11.25	11.25	11.25	11.25	—
100 Helveetsia franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	71.75	71.75	71.75	71.75	71.75	71.75	—
	M.	72.75	72.75	72.75	72.75	72.75	72.75	—
100 Norra krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	96.25	96.25	96.25	96.25	96.25	96.25	—
	M.	97.75	97.75	97.75	97.75	97.75	97.75	—
1 belga	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	51.50	51.50	51.50	51.50	51.50	51.50	—
	M.	53.—	53.—	53.—	53.—	53.—	53.—	—
100 Itaalia liiri	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	20.15	20.15	20.15	20.15	20.15	20.15	—
	M.	20.90	20.90	20.90	20.90	20.90	20.90	—
1 Ungari pengo	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	65.25	65.25	65.25	65.25	65.25	65.25	—
	M.	66.75	66.75	66.75	66.75	66.75	66.75	—
1 Austria shilling	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	52.50	52.50	52.50	52.50	52.50	52.50	—
	M.	54.—	54.—	54.—	54.—	54.—	54.—	—
1 tsherv. rubla tšhekk	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	189.50	189.50	189.50	189.50	189.50	189.50	—
	M.	193.50	193.50	193.50	193.50	193.50	193.50	—
1 Poola slot	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	40.—	40.43	40.—	40.—	40.—	40.—	—
	M.	43.—	43.—	43.—	43.—	43.—	43.—	—
1 Leedu litt	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	36.50	36.50	36.50	36.50	36.50	36.50	—
	M.	37.50	37.50	37.50	37.50	37.50	37.50	—
1 Eesti kroon	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	100	100	100	100	100	100	—
	M.	—	—	—	—	—	—	—